

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r. ze zm.
(Tekst ujednolicony)

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 26-27.10.2018. na kierunku
komunikacja europejska
prowadzonym
w Instytucie Kultury Europejskiej w Gnieźnie
Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Warszawa 2018

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	6
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	7
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	11
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	11
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1.....	11
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	11
Dobre praktyki	19
Zalecenia	21
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	22
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	22
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	36
Dobre praktyki	36
Zalecenia	39
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	39
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	41
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	41
Dobre praktyki	49
Zalecenia	50
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	50
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	51
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	51
Dobre praktyki	55
Zalecenia	55
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	55
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	56
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	56
Dobre praktyki	57
Zalecenia	58
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	58
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	58
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	58
Dobre praktyki	60

Zalecenia	60
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	61
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	61
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	61
Dobre praktyki	64
Zalecenia	65
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	65
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	65
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	65
Dobre praktyki	68
Zalecenia	68
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	68
Załączniki:	70
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia.....	70
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

przewodniczący: prof. dr hab. Dariusz Dolański- członek PKA

członkowie:

1. dr Agnieszka Janiak-Jasińska – członek PKA
2. dr hab. Ariadna Strugielska, prof. UMK – ekspert PKA
3. mgr Beata Sejdak – ekspert PKA ds. postępowania oceniającego
4. mgr Marcin Kowalski– ekspert PKA ds. pracodawców
5. Anna Górka – ekspert PKA ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *komunikacja europejska* prowadzonym w Instytucie Kultury Europejskiej w Gnieźnie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac przyjętego przez Prezydium PKA na rok akademicki 2018/2019. Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na w/w. kierunku w związku z zakończeniem się pierwszego cyklu kształcenia o profilu ogólnoakademickim. Od roku akademickiego 2018/2019 nastąpiła zmiana profilu kształcenia na kierunku *komunikacja europejska* prowadzonego w ramach studiów I i II stopnia z ogólnoakademickiego na praktyczny. Ponieważ kształcenie na profilu praktycznym w chwili odbywania wizytacji trwało zaledwie od trzech tygodni ZO PKA w nielicznych przypadkach odniósł się do jego realizacji, sygnalizując jednostce ewentualne działania wynikające z wniosków dla kształcenia na profilu ogólnoakademickim.

Bieżąca wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej, której dokonuje Polska Komisja Akredytacyjna.

Zespół Oceniający PKA poprzedził wizytację zapoznaniem się z *Raportem samooceny* przedłożonym przez władze uczelni, odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków zespołu.

W trakcie wizytacji odbyły się spotkania z władzami uczelni i instytutu, osobami odpowiedzialnymi za realizację procesu kształcenia na wizytowanym kierunku, w tym z autorami *Raportu samooceny*, z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na

ocenianym kierunku studiów, ze studentami, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, z osobami odpowiedzialnymi za praktyki, umiędzynarodowienie procesu kształcenia, wsparcie dla studentów niepełnosprawnych oraz wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Ponadto poszczególni członkowie ZO PKA spotkali się z Samorządem Studenckim i kołami naukowym. Przeprowadzono także hospitację zajęć oraz wizytację bazy dydaktycznej wykorzystywanej w realizacji zajęć na ocenianym kierunku studiów. W toku wizytacji zespół dokonał przeglądu prac dyplomowych i etapowych, a także przedłożonej dokumentacji.

Przed zakończeniem wizytacji dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Zespół poinformował władze uczelni i jednostki na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Komunikacja europejska	
Poziom kształcenia	studia I i II stopnia	
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	
Forma studiów	studia stacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	Studia I i II stopnia: obszar nauk humanistycznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	<u>Studia I stopnia:</u> dziedzina: nauk humanistycznych; dyscypliny naukowe: 1) filozofia, 2) historia, 3) historia sztuki, 4) językoznawstwo, 5) kulturoznawstwo, 6) literaturoznawstwo, 7) religioznawstwo <u>Studia II stopnia</u> dziedzina: nauk humanistycznych; dyscypliny naukowe: 1) filozofia, 2) historia, 3) językoznawstwo, 4) kulturoznawstwo	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	Studia I stopnia: 6 semestrów, 180 ECTS Studia II stopnia: 4 semestry, 120 ECTS	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Studia I stopnia: – dyplomacja europejska – turystyka kulturowa Studia II stopnia: – medioznawstwo, – zarządzanie instytucjami kultury	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Studia I stopnia: licencjat Studia II stopnia: magister	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	Studia I stopnia: 49 Studia II stopnia: 62	-
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	W zależności od specjalności: studia I stopnia: 1950-1980 studia II stopnia: 870-875	-

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	częściowa
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	zadowalająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	zadowalająca
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	w pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	w pełni
Kryterium 6. Umiedzynarodowienie procesu kształcenia	w pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	w pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	w pełni

Jednostka przysłała bardzo obszerną odpowiedź na raport wizytacyjny wraz z licznymi załącznikami, świadczącą o podjęciu różnych działań naprawczych w okresie po wizytacji PKA. W odpowiedzi jednostka podjęła polemikę zarówno w zakresie kluczowych i niekluczowych zaleceń, jak i odnośnie faktów, które nie miały wpływu na ocenę w poszczególnych kryteriach i nie skutkowały sformułowaniem żadnych wskazań.

Kryterium 1.

Na ocenę częściowo w kryterium zaważyła: 1) wewnętrznie niespójna koncepcja kształcenia i niespecyficzna dla kierunku sylwetka absolwenta, 2) brak pełnej spójności prowadzonych w jednostce badań z koncepcją kształcenia, 3) ogólne, niespecyficzne dla kierunku i niezrozumiałe sformułowane efekty kształcenia zarówno na poziomie kierunkowym, jak i modułowym 4) niewłaściwe przypisanie kierunkowych efektów kształcenia tylko do obszaru nauk humanistycznych, mimo że faktycznie odnoszą się one także do obszaru nauk społecznych.

Ad.1.

Jednostka podjęła działania nad uspojnieniem koncepcji kształcenia, publikując na stronach internetowych nowe skorygowane wersje dla wygaszanego profilu ogólnoakademickiego i wprowadzanego profilu praktycznego, definiując kluczowe dla kierunku pojęcia „komunikacja” i „europejskość”, co pozwoli różnym grupom interesariuszy podjąć dyskusję nad rozwojem kierunku, posługując się tak samo rozumianą terminologią. W kontekście prac nad koncepcją kształcenia należy odnotować powołanie Rady Pracodawców, która stała się platformą dla komunikacji potrzeb wyrażanych przez otoczenie

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

społeczno-gospodarcze oraz przeprowadzenie analizy rynku pracy w powiecie gnieźnieńskim, która pozwoliła na wskazanie najważniejszych cech i kompetencji poszukiwanego lokalnie pracownika.

Nowe koncepcje kształcenia opublikowane na wskazanych przez jednostkę stronach internetowych nie definiują jednak sylwetki absolwenta – co istotne jest zwłaszcza z punktu widzenia praktycznego profilu kształcenia – nie wskazują konkretnych branż zawodowych, do których mają przygotować studia, a więc w konsekwencji nie umożliwiają zdefiniowania zakresu praktycznej wiedzy, a zwłaszcza umiejętności i kompetencji społecznych związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym. Sylwetki absolwenta opublikowane na wskazanych przez jednostkę internetowych stronach dla obu profili kształcenia mówią o tym, w jakich branżach absolwenci kierunku podejmują zatrudnienie (przy czym na profilu praktycznym nie było jeszcze absolwentów), a nie do jakich branż zawodowych przygotowuje oceniany kierunek. Nieco precyzyjniej sylwetka absolwenta została opisana w odpowiedzi na raport PKA, ale odnosi się ona do ogólnych umiejętności komunikacyjnych, bez aspektu europejskości. Przy czym, należy przyznać, że koncepcja kształcenia zakłada na studiach I stopnia nauczanie dwóch języków obcych, w tym jednego na poziomie B2, lecz nie określa poziomu ESOKJ dla drogiego języka, oraz na studiach II stopnia rozwijanie tych kompetencji, choć nie wiadomo, czy tylko na nich opiera się europejskość kierunku. Wskazane w odpowiedzi sfery działalności zawodowej, jak: *public relations*, budowanie wizerunku instytucji/firmy, rzecznictwo prasowe, jednostki gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji w instytucjach i urzędach, komunikacja z klientem, negocjacje, mediacje, prowadzenie konsultacji społecznych związane są raczej z kompetencjami zdobywanymi w ramach dziedziny nauk społecznych niż humanistycznych: wg. klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych z 2018 roku – nauk i komunikacji społecznej i mediach oraz nauk socjologicznych, a według klasyfikacji z 2011 roku – nauk o mediach, nauk o poznaniu i komunikacji społecznej oraz ewentualnie bibliologii i informatologii. Niewątpliwie wyzwaniem pozostaje także pogodzenie zawartej w koncepcji kształcenia europejskości i adresowaniem go także do studentów zagranicznych z kontekstem lokalnego rynku pracy.

Ad.2.

ZO PKA pozytywnie ocenił prowadzone w jednostce badania naukowe w powiązaniu z potrzebami kierunku studiów jako kompleksowe, aktualne i różnorodne, zalecając ich symetryczne powiązanie z koncepcją kształcenia i także w perspektywie dłuższego czasu – w związku z kształceniem na profilu praktycznym – prowadzenia prac rozwojowych. Jednostka wskazała, że w związku z uruchomieniem praktycznego profilu kształcenia podjęła działania nie tyle związane z korektą głównych kierunków badań, co dostosowaniem treści programowych do już prowadzonych prac badawczych, co zasadniczo skutkuje oczekiwanym efektem. Nie mniej jednak w mocy pozostaje zalecenie, by w związku z prowadzeniem studiów na profilu praktycznym jednostka podjęła także równoległe prace rozwojowe, rozumiane zgodnie z definicją zawartą w *Prawie o szkolnictwie wyższym i nauce* jako działalność obejmująca nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności, w tym w zakresie narzędzi informatycznych lub oprogramowania, do planowania produkcji oraz projektowania i tworzenia zmienionych, ulepszonych lub nowych produktów, procesów lub usług zgodnie z zakresem dyscyplin naukowych, z których wywodzi się kierunek i branż zawodowych, do których przygotowuje.

Nie można bowiem w pełni zgodzić się z poglądem wyrażanym w odpowiedzi na raport: „Jako pracownicy naukowo-dydaktyczni nie jesteśmy zobowiązani ustawą do kreowania programów badawczych pod dyktando określonych programów kształcenia”, ponieważ organiczną cechą kształcenia akademickiego jest jedność z prowadzonymi w jednostce pracami badawczo-rozwojowymi, co w przypadku profilu praktycznego skutkuje prowadzeniem także prac rozwojowych.

Ad.3.

Jednostka zadeklarowała wprowadzenie zmian w kierunkowych efektach kształcenia, które zostały odroczone w czasie, w związku z obowiązującymi w uczelni procedurami w powiązaniu z wprowadzaniem przepisów wynikających z ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Tak więc zalecenia dotyczące przeformułowania kierunkowych efektów kształcenia dla nowych cykli kształcenia i efektów kształcenia sformułowanych na poziomie modułów zajęć pozostają w mocy.

Ad.4.

Jednostka podjęła refleksję nad przypisaniem kierunku do dziedzin i dyscyplin naukowych, mylnie jednak interpretuje uwagi zawarte w *Raporcie PKA* odnoszące się do przypisania kierunku także do obszaru/dziedziny nauk społecznych. Nie ma takiej potrzeby, żeby kierunkowe efekty kształcenia przypisywać do każdej dyscypliny naukowej, w ramach której studenci otrzymują określoną w nich wiedzę, lecz chodzi o przyporządkowanie wynikające z koncepcji kształcenia (por. ad. 1) i kluczowych dla kierunku kompetencji, w przypadku studiów o profilu ogólnoakademickich związanych z zakresem wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych związanych przygotowaniem do prowadzenia badań naukowych, a w przypadku studiów o profilu praktycznym z zakresem praktycznego przygotowania zawodowego. Należy przy tym podkreślić, że przypisanie to powinno być zgodne z obowiązującym prawodawstwem, a nie z różnymi innymi koncepcjami i interpretacjami dotyczącymi klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych.

Biorąc pod uwagę podjęte i zadeklarowane działania jednostki ZO PKA proponuje podniesienie oceny w kryterium 1 z „częściowo” na „zadowolająco”.

Kryterium 2

O ocenie „zadowolającej” w kryterium 2 zaważyła znacząca liczba zdiagnozowanych uchybień, ale przede wszystkim: 1) niezapewnienie w liczbie zgodnej z przepisami zajęć do wyboru, 2) niezapewnienie w treściach kształcenia symetrycznej z kierunkowymi efektami kształcenia obecności wszystkich dyscyplin naukowych, do których został przypisany kierunek i 3) niezapewnienie odpowiednich proporcji w treściach kształcenia między dyscyplinami z dziedziny nauk humanistycznych, do których został przypisany kierunek, a dyscyplinami z dziedziny nauk społecznych, do których nie został przypisany, 4) brak powiązania tematów znacznej części prac dyplomowych z dyscyplinami naukowymi, do których przypisano kierunek oraz pomijanie w nich aspektu komunikacyjnego.

Ad. 1.

Jednostka wykazała, że program studiów umożliwia zapewnienie zajęć do wyboru w liczbie punktów ECTS zgodnej z przepisami, przyznając jednak, że na poziomie realizacyjnym zdarzają się sporadyczne przypadki nieuruchamiania części oferty z powodu zbyt małej liczby zapisujących się na nią studentów. Należy więc uznać, że formalny warunek jest spełniony,

z zastrzeżeniem, by oferta zajęć do wyboru budowana była w liczbie umożliwiającej jej rzeczywiste uruchomienie.

Ad.2.

Jednostka w odpowiedzi na raport podjęła dyskusję dotyczącą różnych klasyfikacji dziedzin i dyscyplin nauki oraz granic zainteresowań poszczególnych dyscyplin naukowych. Niezależnie jednak od wątpliwości, jakie budzi określona prawem klasyfikacja dziedzin i dyscyplin naukowych, to ona jest podstawą oceny programowej. Jednostka wskazała, że na praktycznym profilu kształcenia treści programowe powiązanie z dyscyplinami naukowymi, do których zostały przypisane kierunkowe efekty kształcenia zostały rozłożone w innych proporcjach niż na studiach o profilu ogólnoakademickim, co nie oznacza, że proces ten został zakończony, choćby w kontekście konieczności kontynuowania prac nad koncepcją kształcenia, które będą skutkować przypisaniem kierunku do nowych dziedzin i dyscyplin naukowych.

Ad.3.

Jednostka pośrednio odniosła się do tej kwestii odpowiadając na uwagi ZO PKA do kryterium 1. Zastosowanie się do tego zalecenia będzie możliwe dopiero po zakończeniu dyskusji nad koncepcją studiów i przypisaniu ich do dziedzin i dyscyplin naukowych.

Ad. 4.

Jednostka nie przedstawiła w odpowiedzi sformułowanych zasad, ani mechanizmów zapobiegających formułowaniu tematów prac dyplomowych w dyscyplinach, do których nie zostały przypisane kierunkowe efekty kształcenia.

Biorąc pod uwagę, że do części kluczowych uwag jednostka odniosła się pośrednio lub je pominęła, a znaczna część działań naprawczych zaplanowana jest na okres późniejszy ZO PKA proponuje podtrzymanie oceny „zadowolającej” w kryterium 2.

Kryterium 3.

Jednostka nie odniosła się do uwag i zaleceń sformułowanych dla kryterium 3, w związku z tym ZO PKA proponuje podtrzymanie oceny „zadowolającej”.

.....
.....

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	zadowolająca

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

- 1.1. Koncepcja kształcenia
- 1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów
- 1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Strategia rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (UAM) w Poznaniu na lata 2009-2019, obejmująca misję, wizję, oraz cele strategiczne i operacyjne uczelni, zakłada łączenie tradycji z nowoczesnością, badań z procesem kształcenia, aspektów lokalnych i globalnych, kształcenie elit życia społeczno-gospodarczego oraz upowszechnianie wartości konstytuujących wspólnotę dziedzictwa duchowego i kulturowego Europy, wraz z wpisaną w nie tradycją rodzimą. Studia na kierunku *komunikacja europejska* wpisują się w misję uczelni, co wykazuje analiza celów strategicznych UAM.

Pierwszym celem strategicznym uczelni jest prowadzenie badań naukowych na światowym poziomie, z należytą dbałością o różnorodność badawczą i harmonijny rozwój poszczególnych dyscyplin naukowych. Koncepcja kształcenia na kierunku *komunikacja europejska* powiązana jest z wysoką jakością badań naukowych, które jednakże w swej różnorodności nie zapewniają w pełni symetrycznego rozwoju wszystkich dyscyplin naukowych powiązanych z kierunkiem (szerzej w punkcie 1.2). Tym samym należy stwierdzić, że interdyscyplinarność rozumiana w strategii rozwoju UAM jako *przezwyciężanie barier dzielących poszczególne dyscypliny nauki poprzez tworzenie wspólnych płaszczyzn i zespołów badawczych*, interpretowana jest w jednostce jako zestawienie dyscyplin naukowych, dla których nie przedstawiono w pełni scalonej platformy badawczej. Asymetria ta ma wpływ na sposób realizacji przez jednostkę drugiego celu strategicznego UAM, którym jest zapewnianie wysokiej jakości kształcenia poprzez unifikację badań naukowych i procesu dydaktycznego. Zasada jedności badań i dydaktyki wyznaczona przez uczelnię jest widoczna w koncepcji kształcenia na kierunku, przy czym, integracja ta nie jest jednakowo wyrazista w przypadku wszystkich dyscyplin, do których przyporządkowano kierunek (szerzej w punkcie 1.2). Na bardzo dobrą ocenę zasługuje dbałość jednostki o realizację trzeciego celu strategicznego UAM, czyli otwartości na otoczenie społeczno-gospodarcze. Należy odnotować istnienie stałych, długotrwałych i żywotnych kontaktów między kierunkiem a jego interesariuszami zewnętrznymi, z których wielu to absolwenci ocenianego kierunku.

Koncepcja kształcenia na kierunku *komunikacja europejska* oparta jest na zasadach interdyscyplinarności, jedności badań i kształcenia, dialogu między wartościami uniwersalnymi i lokalnymi. W *Raporcie Samooceny*, zasady te określone zostały przez jednostkę mianem „strategii” opisanej na stronie internetowej Instytutu Kultury Europejskiej. Jednakże nie w pełni przejrzysty lub wybiórczy sposób definiowania kluczowych dla kierunku pojęć skutkuje problemami z jednoznacznym zrozumieniem nazwy samego kierunku, który został z nich wyprowadzony. Zarówno „komunikacja” jak i „europejskość” nie zostały jasno określone, co ujawniły między innymi spotkania z pracodawcami i studentami. W rozumieniu pracowników, komunikacja jest transkulturową relacją między znakami, pracodawcy rozumieją ją natomiast przede wszystkim jako umiejętność posługiwania się językiem obcym w różnych kontekstach kulturowych. W opinii studentów kierunku natomiast, komunikacja to dialog między kulturami, szeroko pojęta wiedza o kulturze. Podobnie, europejskość w interpretacji pracowników kierunku to zarówno jej grecko-lacińskie korzenie i aspekt diachroniczny, jak i historie wybranych państw, podczas gdy pracodawcy postrzegają europejskość poprzez obecność w regionie studentów z Ukrainy czy też turystów z Niemiec. Z perspektywy studentów kierunku, europejskość oznacza zarówno Europę Zachodnią (Polska dla studentów z Rosji i Ukrainy), jak i Europę Wschodnią (Rosja i Ukraina dla studentów z Polski, obecna bardzo mocno za względu na studentów z tych właśnie krajów).

Koncepcja ta, którą można określić jako humanistyczną, interdyscyplinarną perspektywę na kwestie komunikacji w kontekście kulturowego zróżnicowania Europy, jest sformułowana na dużym poziomie ogólności i przekłada się na równie ogólne umiejętności zdobywane przez studentów kierunku. W trakcie rozmów z osobami prowadzącymi zajęcia na kierunku, ZO PKA otrzymał informacje, iż kluczowe w sylwetce absolwenta są kompetencje, które winny charakteryzować wszystkich absolwentów kierunków humanistycznych (np. umiejętność rozwiązywania problemów czy kompetencje interpersonalne). Również w opinii studentów kierunku, sylwetka absolwenta jest trudna do identyfikacji. Sformułowana na dużym poziomie ogólności koncepcja kształcenia oznacza *de facto*, iż kształcenie na kierunku *Komunikacja europejska* jest kształceniem w obszarze nauk humanistycznych. Co więcej, tak szeroka podbudowa interdyscyplinarna ma być rozwijana w taki sposób, by student mógł odnaleźć się na równie szerokim rynku pracy, obejmującym instytucje kultury, media i biznes. Nie w pełni znajduje to jednak odzwierciedlenie w kierunkowych efektach kształcenia (szerzej w kryterium 1.3).

Koncepcja ta nie przenosi wzorów tego typu studiów z kraju i zagranicy, a jednocześnie wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia nie wychwytuje jej, wewnętrznej

niespójności i zbytniego optymizmu odnośnie do realnej możliwości prowadzenia interdyscyplinarnego kształcenia humanistycznego w połączeniu z przygotowaniem w zakresie specjalności, która dodatkowo poszerza zakres kompetencji, często wykraczających poza obszar nauk humanistycznych (szerzej w kryterium 2). Wybrane elementy koncepcji kształcenia są niewątpliwie oryginalne i nowatorskie, głównie z uwagi na interdyscyplinarne powiązania, lecz ich pełna realizacja stoi pod znakiem zapytania ze względu na brak precyzyjnej płaszczyzny metodologicznej, na której tego typu połączenia można by oprzeć.

Plany rozwoju koncepcji kształcenia na kierunku uwzględniają postęp w dziedzinach i dyscyplinach nauki, z których kierunek się wywodzi, przy czym akcenty rozłożone są nierównomiernie, odzwierciedlając, wspomnianą już, niesymetryczną unifikację badań i kształcenia. Od roku akademickiego 2018/2019, rozwój koncepcji kształcenia odbywa się wyłącznie w ramach profilu praktycznego, w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinach kulturoznawstwo, językoznawstwo i historia dla studiów I stopnia i kulturoznawstwo oraz językoznawstwo dla studiów II stopnia, w ramach dotychczasowych specjalności. Dalsze plany rozwoju tej nowej koncepcji są jednak głównie oparte na postępie w dyscyplinie historia i nie uwzględniają w należnym stopniu rozwoju w dyscyplinie językoznawstwo i kulturoznawstwo, która została wskazana jako wiodąca dla ocenianego kierunku.

Podobnie, w przypadku stopnia i sposobu uwzględniania potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego, mimo bardzo dobrych relacji między kadrą kierunku i podmiotami zewnętrznymi, trudno doszukać się wyraźnego udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie ustalania koncepcji kształcenia i planowaniu jej rozwoju. Na przykład, w wyniku analizy rynku społeczno-gospodarczego zdiagnozowano potrzeb pracodawców w zakresie lepszej znajomości języków obcych studentów ocenianego kierunku, które zostały podkreślone przez interesariuszy zewnętrznych w trakcie spotkania z ZO PKA. Co więcej, prowadzone konsultacje są fragmentaryczne, gdyż dotyczą potrzeb poszczególnych instytucji. Cechuje je zatem brak kompleksowości, ponieważ jednostka do tej pory nie dążyła do konsultowania koncepcji kształcenia w sposób, zakładający jednoczesny udział interesariuszy reprezentujących różne środowiska pracodawców. O ile można by dotychczasowy wpływ pracodawców na koncepcję kształcenia uznać za wystarczający w stosunku do profilu ogólnoakademickiego, to jest on zbyt mały w przypadku profilu praktycznego, w którym zakłada się wzmocnienie realnych powiązań między kształceniem a rynkiem pracy i skonkretyzowania opisu sylwetki absolwenta odnoszącej się do operacyjnych, specyficznych umiejętności i kompetencji społecznych.

Nikły wpływ na koncepcję kształcenia mają również doświadczenia jednostki w zakresie

umiędzynarodowienia studiów. W rozmowie z ZO PKA, pracownicy kierunku KE nie byli pełni świadomości korzyści i wyzwań płynących z znacznej (ponad 60%) obecności na kierunku studentów z Rosji i Ukrainy i potrzeby rozwiązań systemowych, które pozwoliłyby dostosować do nich koncepcję kształcenia.

1.2.

Kierunek *komunikacja europejska* na profilu ogólnoakademickim jest przyporządkowany do obszaru i dziedziny nauk humanistycznych oraz dyscyplin: filozofia, historia, historia sztuki, językoznawstwo, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo i religioznawstwo. Badania naukowe w jednostce prowadzone są w zasadzie we wszystkich tych dyscyplinach, ale ich rozkład jest rażąco nierównomierny. W dokumencie przedstawiającym powiązanie badań naukowych z procesem kształcenia, przedłożonym ZO PKA przez jednostkę, przedstawiono badania 33 pracowników. Wśród nich można znaleźć zaledwie 1 osobę z dorobkiem językoznawczym, przy czym językoznawstwo jest dyscypliną, do której przyporządkowano kierunek na studiach I i II stopnia zarówno w przypadku ocenianego profilu ogólnoakademickiego, jak i wprowadzonego w bieżącym roku profilu praktycznego. Należy zatem stwierdzić, że jednostka w ograniczonym zakresie prowadzi badania w dyscyplinie językoznawstwo, czyli w jednej z wiodących dyscyplin kierunkowych, natomiast zdecydowana większość prowadzonych badań dotyczy dyscypliny historia. Kulturoznawstwo wskazane jako dyscyplina wiodąca dla profilu praktycznego rozumiane jest jako badanie różnych zjawisk szeroko pojętej kultury z perspektywy innych dyscyplin naukowych reprezentowanych przez pracowników instytutu. Badania prowadzone są także w obszarze i dziedzinie nauk społecznych w takich dyscyplinach jak nauki o polityce oraz nauki o poznaniu i komunikacji społecznej. Jednostka do tych dyscyplin naukowych nie odniosła kierunkowych efektów kształcenia, ale *de facto* prowadzi kształcenie z nimi związane. Ponad to zauważalny jest brak przenikania się poszczególnych kierunków badań prowadzonych w różnych dyscyplinach naukowych, co prowadzi do istnienia potencjalnej raczej niż rzeczywistej, opartej na wspólnie wypracowanym aparacie metodologicznym, interdyscyplinarności. Jednostka prowadziła i prowadzi wiele tematów badawczych finansowanych z zewnętrznych w ramach konkursów Narodowego Centrum Nauki, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Narodowego Instytutu Dziedzictwa, jednak niewiele spośród prowadzonych w jednostce tematów ma charakter niezbędnych na profilu praktycznym prac rozwojowych, rozumianych jako działalność obejmująca nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności.

Wyraźna jest kompleksowość, aktualność i różnorodność badań prowadzonych w jednostce. Odpowiadają one ogólnie i generycznie sformułowanym kierunkowym efektom kształcenia (szerzej w kryterium 1.3), choć w niewielkim stopniu odnoszą się do różnych aspektów komunikacji (europejskiej).

1.3.

Kierunek *Komunikacja europejska* został przyporządkowany do obszaru i dziedziny nauk humanistycznych oraz dyscyplin: filozofia, historia, historia sztuki, językoznawstwo, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo, religioznawstwo na studiach I stopnia i dyscyplin: filozofia, historia, językoznawstwo i kulturoznawstwo na studiach II stopnia. Kierunkowe efekty kształcenia dla studiów I i II stopnia przyjęte uchwałą nr 286/2011/2012 Senatu UAM z 30 stycznia 2012 r. i wykazują liczne wady:

- 1) niespecyficzne sformułowanie kierunkowych efektów kształcenia, w sposób umożliwiający przypisanie ich do dowolnych dyscyplin naukowych z obszaru nauk humanistycznych i utożsamienie pojęcia „komunikacja (europejska)” z terminem „nauki humanistyczne”, np.: na studiach I stopnia z efektem obszarowym: H1A_W01: *ma podstawową wiedzę o miejscu i znaczeniu nauk humanistycznych w systemie nauk oraz ich specyfice przedmiotowej i metodologicznej* i H1A_W05: *ma podstawową wiedzę o powiązaniach dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów z innymi dziedzinami nauki i dyscyplinami naukowymi, z których został wyodrębniony studiowany kierunek studiów* powiązano efekt kierunkowy K_W02: *ma wiedzę o miejscu komunikacji europejskiej w systemie nauk oraz o jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi z obszaru albo obszarów*; z efektem obszarowym H1A_W02: *zna podstawową terminologię nauk humanistycznych* powiązano efekt kierunkowy K_W01: *zna terminologię używaną w komunikacji i rozumie jej źródła oraz zastosowania w obrębie pokrewnych dyscyplin naukowych*;
- 2) powiązanie z obszarem nauk humanistycznych dyscyplin z obszaru nauk społecznych, przy jednoczesnym braku przyporządkowania efektów do tego obszaru, np. na studiach I stopnia efekty: K_W03: *ma uporządkowaną wiedzę na temat filozoficznych, społeczno-kulturowych, historycznych, polityczno-prawnych podstaw komunikacji europejskiej*, K_W12: *ma wiedzę z zakresu prawa i instytucji europejskich* lub na studiach II stopnia: K_W05: *ma gruntowną wiedzę o wpływie mediów na zachowania społeczne; dotyczy to*

również nowych mediów (II stopień), K_W15: ma uporządkowaną wiedzę o strukturze i funkcjach podstaw prawnych w komunikacji medialnej (II stopień);

- 3) nieprawidłowe zdefiniowanie dyscyplin naukowych lub subdyscyplin w obszarze nauk humanistycznych: komunikacji, medioznawstwa, prawa, choć wchodzą one w skład nauk społecznych;
- 4) niejasna rola dyscypliny językoznawstwo, która w kierunkowych efektach kształcenia odnosi się raczej do obszaru nauk społecznych niż obszaru nauk humanistycznych, gdyż język jest interpretowany z jednej strony jako komunikacja (efekt K_W06 na studiach I stopnia: *ma wiedzę o rodzajach komunikacji i o rządzących nimi prawidłowościach*), czy K_K02: *docenia znaczenie języka jako podstawowego narzędzia komunikacji i wiedzy o kulturze dla utrzymania oraz rozwoju prawidłowych więzi w społeczeństwie; odnosi zdobytą wiedzę do projektowania działań zawodowych*);
- 5) nieuwzględnienie poziomu kompetencji językowej według ESOKJ na studiach I stopnia;
- 6) pomijanie w efektach kierunkowych aspektów metodologicznych, które znajdują się w efektach dla obszaru nauk humanistycznych, np. wspomniany już w punkcie 5) efekt K_W06 na studiach I stopnia nie zawiera treści powiązanych z efektem obszarowym H1A_W03: *ma uporządkowaną wiedzę ogólną, obejmującą terminologię, teorie i metodologię z zakresu dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów* ani H1_W09: *ma świadomość kompleksowej natury języka oraz jego złożoności i historycznej zmienności jego znaczeń* czy na studiach II stopnia efekt K_W10: *wszechstronnie zna i dogłębnie rozumie poglądy wybranych teoretyków mediów i komunikacji oraz badaczy kultury* w niewielkim stopniu wiąże się z efektami obszarowymi, z którymi został powiązany: H2A_W06: *ma szczegółową wiedzę o współczesnych dokonaniach, ośrodkach i szkołach badawczych obejmującą wybrane obszary dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów* oraz H2A_W07: *zna i rozumie zaawansowane metody analizy, interpretacji, wartościowania i problematyzowania różnych wytworów kultury właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów*.

Powyższe problemy są odzwierciedleniem braku precyzji na poziomie koncepcji kształcenia, a w szczególności nieskonkretyzowania przez jednostkę kluczowych dla kierunku pojęć: interdyscyplinarności i komunikacji (więcej w punkcie 1.1). Konkludując efekty kształcenia, jak i proponowane treści kształcenia, zwłaszcza w ramach specjalności (o czym szerzej w kryterium

2.1) znacząco wykraczają poza obszar nauk humanistycznych i dotyczą także obszaru nauk społecznych.

W zbiorze efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku oraz dla przedmiotów znajduje się grupa efektów związanych z pogłębioną wiedzą, umiejętnościami badawczymi oraz kompetencjami niezbędnymi w działalności badawczej w zakresie ogólnie pojętej komunikacji (europejskiej). Żaden efekt kształcenia powiązany z umiejętnościami badawczymi, zarówno na studiach I jak i II stopnia nie odnosi się jednocześnie do wszystkich dyscyplin, do których został przypisany kierunek.

Kierunkowe efekty kształcenia nie zostały sformułowane w sposób zrozumiały, do czego niewątpliwie przyczyniły się problemy wskazane powyżej. Efekty sformułowane są zbyt ogólnie, np. na studiach I stopnia: K_U08: *wykrywa zależności między tezami badanych pisemnych i ustnych wypowiedzi z zakresu nauk humanistycznych* lub w odniesieniu do nieprecyzyjnie zdefiniowanych pojęć, np. efekt: K_U05: *poprawnie stosuje poznaną terminologię z zakresu komunikacji i kultury*, czy na studiach II stopnia K_W07: *zna terminologię dyscyplin naukowych, z których korzysta komunikacja europejska*.

Większość efektów jest przeciążona poprzez jednoczesne odniesienie do szeregu 1) (sub)dyscyplin, np.: K_U10: *przytacza główne tezy reprezentujące różne koncepcje kulturowe, religijne, prawne, historyczne, polityczne i filozoficzne* (I stopień); 2) umiejętności, np.: K_U05: *posiada poszerzone umiejętności badawcze: rozróżnia orientacje w metodologii badań interdyscyplinarnych oraz w metodologii badań poświęconych komunikacji oraz formułuje problemy badawcze; opracowuje, prezentuje i interpretuje wyniki badań, wyciąga wnioski, wskazuje kierunki badań* (II stopień) lub 3) kompetencji, np.: K_K01: *ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonuje samooceny własnych kompetencji i doskonali umiejętności; wyznacza kierunki własnego rozwoju i kształcenia* (I stopień), K_K03: *ma przekonanie o sensie, wartości i potrzebie podejmowania działań komunikacyjnych w środowisku zawodowym; jest gotowy do podejmowania wyzwań zawodowych; wykazuje aktywność, podejmuje trud i odznacza się wytrwałością w realizacji działań indywidualnych i zespołowych* (I stopień), K_K04: *docenia znaczenie nauk humanistycznych w rozwoju jednostki i jej relacji z innymi osobami, chcąc przy tym korzystać z dóbr kulturowych; ma pozytywne nastawienie do nabywania wiedzy z zakresu studiowanej dyscypliny naukowej i pokrewnych dziedzin wiedzy* (II stopień).

Z uwagi na powyższe problemy kierunkowe efekty kształcenia nie są sformułowane w sposób umożliwiający ich weryfikowanie. Trudno zatem w pełni ocenić możliwość ich osiągnięcia, ale ze względu chociażby na fakt powiązania kierunkowych efektów kształcenia z praktycznie

całym obszarem nauk humanistycznych i możliwością przyporządkowania ich do dowolnych dyscyplin naukowych w tym obszarze, nierealne jest ich osiągnięcie w trakcie zakładanego programem studiów nakładu pracy studenta w wymiarze 180 ECTS dla studiów I stopnia i 120 ECTS dla studiów II stopnia.

Efekty kształcenia na poziomie przedmiotów nie są także jasno sformułowane, na co zwrócili także uwagę studenci podczas spotkania z ZO PKA. Po pierwsze, efekt kierunkowy nie jest na poziomie przedmiotu uszczegóławiany lecz poszerzany, często o elementy niepowiązane z danym efektem kierunkowym. Na przykład przywoływany już efekt kierunkowy K_W06 na studiach I stopnia: *ma wiedzę o rodzajach komunikacji i o rządzących nimi prawidłowościach*, jest interpretowany jako wiedza o historii i kulturze ludów zamieszkujących tereny wschodniej Słowiańszczyzny do X wieku (przedmiot *Historia cywilizacji Wschodu*), kwestie prawne związane z funkcjonowaniem UE, szanse i zagrożenia wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa krajów UE (przedmiot *Podstawowe zagadnienia integracji europejskiej*) lub zrozumienie roli i znaczenia dyplomacji kulturalnej w rozwiązywaniu konfliktów dyplomatycznych oraz realizacji określonych zadań i misji dyplomatycznych (przedmiot *Warsztat z dyplomata*). Podobnie, na studiach II stopnia, np. efekt dla przedmiotu *Metodologia badań interdyscyplinarnych* – MBI_01: *potrafi wyjaśnić podstawowe terminy i pojęcia związane z interdyscyplinarnością nauki*, jest odniesiony do efektu kierunkowego K_W07: *zna terminologię dyscyplin naukowych, z których korzysta komunikacja europejska*, przy czym dyscypliny te uszczegółowione są jako wiedza o komunikacji, kulturze i mediach, poprzez jednoczesne odniesienie efektu przedmiotowego MBI_01 do efektu kierunkowego K_W04: *zna rozszerzoną terminologię z zakresu wiedzy o komunikacji, kulturze i mediach*. Innymi słowy, interdyscyplinarność rozumiana jest tu jako relacja między trzema (sub)dyscyplinami: wiedzą o komunikacji, medioznawstwem i kulturoznawstwem, z których tylko ta ostatnia powiązana jest z formalnie koncepcją kształcenia na kierunku.

Po drugie, efekty przedmiotowe są często odniesione do efektów kierunkowych bez rozróżnienia na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, co dobitnie ilustruje karta przedmiotu *Marketing w kulturze* na studiach II stopnia, gdzie każdy z 5 efektów modułowych został przyporządkowany do tych samych 11 efektów kierunkowych, obejmujących wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Podobnie, na studiach I stopnia efekt modułowy KI_02 dla przedmiotu *Komunikacja interpersonalna*: „zna najnowsze tendencje rozwojowe w zakresie komunikacji interpersonalnej i rozumie ich zakorzenienie kulturowe”, został odniesiony do siedmiu efektów kierunkowych, w tym pięciu w zakresie wiedzy i dwóch w zakresie umiejętności.

Efekty przedmiotowe, podobnie jak opisane powyżej efekty kierunkowe, nie są jasno sprecyzowane, co utrudnia lub wręcz uniemożliwia weryfikację ich osiągalności (szerzej w kryterium 2). Co istotne, problemy zaobserwowane w obszarze efektów kształcenia są naturalną konsekwencją nieścisłości na poziomie koncepcji kształcenia i asymetrii między badaniami naukowymi a dydaktyką, które zostały omówione powyżej. Efekty kształcenia dla kierunku i poszczególnych przedmiotów są generyczne i niespójne, nie odnoszą się jednoznacznie do dyscyplin, do których przyporządkowano kierunek, często je pomijając (językoznawstwo), uogólniając (komunikacja rozumiana jako całość nauk humanistycznych), lub przekraczając (komunikacja rozumiana jako dyscyplina nauk społecznych). Nieczytelność kierunkowych efektów kształcenia została potwierdzona na spotkaniach ZO PKA z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Co więcej, efekty kształcenia przyjęte dla kierunku studiów *Komunikacja europejska* o profilu praktycznym, które znajdują się w załącznikach nr 1 i 2 do uchwały Nr 105/2017/2018 Senatu UAM z dnia 18 grudnia 2017 r., noszą znamiona tych samych uchybień, przy czym dla studiów I stopnia określono poziom ESOKJ dla języka obcego.

Plan studiów I stopnia o profilu ogólnoakademickim przewiduje obowiązkowe praktyki zawodowe, dla których sformułowano siedem efektów kształcenia, które określają, że student po ukończeniu praktyki winien potrafić, m.in.: wykazać się podstawową wiedzą na temat funkcjonowania podmiotu, w którym odbył praktykę, włączyć się w pracę zespołu i aktywnie uczestniczyć w realizacji zadań, dokonać analizy problemów występujących w pracy zawodowej i podjąć próbę ich wyjaśnienia. Efekty te odnoszą się do ogólnych kompetencji i nie uwzględniają specyficznych umiejętności związanych z komunikacją (europejską).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka stworzyła koncepcję kształcenia zgodną ze strategią rozwoju UAM. Koncepcja ta jednak nie jest wewnętrznie spójna i w różny sposób odczytywana przez różne grupy interesariuszy (kierownictwo instytutu, nauczycieli akademickich, studentów i przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego), co wynika z nie w pełni przejrzystego lub wybiórczego definiowania kluczowych dla kierunku pojęć „komunikacja” i „europejskość”. Koncepcja ta sformułowana jest na dużym stopniu ogólności, jako humanistyczna i interdyscyplinarna perspektywa na kwestie komunikacji w kontekście kulturowego zróżnicowania Europy, co formalnie wyraża się w przypisaniu kierunku do siedmiu dyscyplin naukowych. Ma to konsekwencje w sylwetce absolwenta odnoszącej się do równie ogólnych kompetencji, które

nie są uszczegółowione i specyficzne dla ocenianego kierunku. Tak sformułowana koncepcja kształcenia jednocześnie znacząco wybiega poza obszar nauk humanistycznych, integrując z nim obszar nauk społecznych, do którego mimo braku formalnego przyporządkowania także odnoszą się kierunkowe efekty kształcenia. Od roku akademickiego 2018/2019 kierunek przechodzi na profil praktyczny, w powiązaniu z ograniczoną do trzech liczbą dyscyplin naukowych, przy czym jego rozwój oparty jest głównie na dyscyplinie historia i nie uwzględnia w należnym stopniu rozwoju w dyscyplinach językoznawstwo oraz kulturoznawstwo, która została wskazana jako wiodąca dla ocenianego kierunku. Mimo bardzo dobrych relacji z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego jednostka w niewielkim stopniu korzysta z możliwości realnego konsultowania koncepcji kształcenia z oczekiwaniami pracodawców, co jest szczególnie istotne na praktycznym profilu kształcenia.

Jednostka prowadzi badania naukowe we wszystkich dyscyplinach, do których został przypisany kierunek studiów, jednak ich rozkład jest rażąco nierównomierny, z wyraźną dominacją dyscypliny historia, minimalnym udziałem dyscypliny językoznawstwo, do których przypisano studia o profilu praktycznym. Kulturoznawstwo – wskazane jako dyscyplina wiodąca – rozumiane jest natomiast jako badania różnych zjawisk kultury z perspektywy różnych dyscyplin naukowych, nie integrując tych dyscyplin w ramach wspólnych paradygmatów metodologicznych. Jednostka prowadzi wiele tematów badawczych, w tym finansowanych z ramach konkursów zewnętrznych, jednak niewiele spośród nich ma charakter niezbędnych na profilu praktycznym prac rozwojowych.

Kierunek *komunikacja europejska* został przyporządkowany na profilu ogólnoakademickim do obszaru i dziedziny nauk humanistycznych oraz dyscyplin: filozofia, historia, historia sztuki, językoznawstwo, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo, religioznawstwo na studiach I stopnia i dyscyplin: filozofia, historia, językoznawstwo i kulturoznawstwo na studiach II stopnia.

Kierunkowe efekty kształcenia dla studiów I i II stopnia wykazują liczne wady:

- 1) niespecyficzne sformułowanie kierunkowych efektów kształcenia, w sposób umożliwiający przypisanie ich do dowolnych dyscyplin naukowych z obszaru nauk humanistycznych i utożsamienie pojęcia „komunikacja (europejska)” z terminem „nauki humanistyczne”;
- 2) możliwa interpretacja pojęcia „komunikacja” także jako dyscypliny naukowej;
- 3) powiązanie z obszarem nauk humanistycznych dyscyplin z obszaru nauk społecznych,
- 4) niejasne lub nieprawidłowe zdefiniowanie dyscyplin naukowych lub subdyscyplin w obszarze nauk humanistycznych;

- 5) niejasny status dyscypliny językoznawstwo w obszarze nauk humanistycznych, gdyż język jest interpretowany z jednej strony jako komunikacja, z drugiej jako kompetencja społeczna;
- 6) nieuwzględnienie poziomu kompetencji językowej według ESOKJ na studiach I stopnia;
- 7) pomijanie w efektach kierunkowych aspektów metodologicznych, które znajdują się w efektach kształcenia dla obszaru nauk humanistycznych.

Tak więc kierunkowe efekty kształcenia nie zostały sformułowane w sposób zrozumiały, co przenosi się także na efekty kształcenia sformułowane dla poszczególnych modułów zajęć. Większość efektów jest przeciążona poprzez jednoczesne odniesienie do szeregu dyscyplin lub subdyscyplin naukowych. Efekty kierunkowe nie są na poziomie przedmiotu uszczegóławiane lecz poszerzane, często o elementy niepowiązane z danym efektem kierunkowym, są one często odniesione do efektów kierunkowych bez rozróżnienia na wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, częstą praktyką jest także odniesienie wszystkich efektów przedmiotowych do wszystkich efektów kierunkowych, które zostały przypisane do danego modułu zajęć. Efekty kształcenia dla kierunku i poszczególnych przedmiotów są generyczne i niespójne, nie odnoszą się jednoznacznie do dyscyplin, do których przyporządkowano kierunek, często je pomijając, uogólniając lub przekraczając.

Efekty kształcenia przyjęte dla kierunku studiów *komunikacja europejska* o profilu praktycznym noszą znamiona tych samych uchybień, przy czym dla studiów I stopnia określono poziom ESOKJ dla języka obcego.

Na ocenę częściowo w kryterium trzy zaważyła: 1) wewnętrznie niespójna koncepcja kształcenia i niespecyficzna dla kierunku sylwetka absolwenta, 2) brak pełnej spójności prowadzonych w jednostce badań z koncepcją kształcenia, 3) ogólne, niespecyficzne dla kierunku i niezrozumiale sformułowane efekty kształcenia zarówno na poziomie kierunkowym, jak i modułowym 4) niewłaściwe przypisanie kierunkowych efektów kształcenia tylko do obszaru nauk humanistycznych, mimo że faktycznie odnoszą się one także do obszaru nauk społecznych.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Przypisanie kierunku do obszaru/dziedziny nauk humanistycznych i obszaru/dziedziny nauk społecznych.
2. Uspójnienie koncepcji kształcenia, która będzie tak samo rozumiana przez różne grupy interesariuszy, zwłaszcza w zakresie kluczowych dla kierunku pojęć „komunikacja” i „europejskość”.
3. Sformułowanie sylwetki absolwenta odnoszącej się do specyficznych dla kierunku wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
4. Uwzględnienie w koncepcji kształcenia potrzeb wyrażanych przez środowisko pracodawców.
5. Symetryczne powiązanie kierunków badań prowadzonych w jednostce z koncepcją kształcenia i – w związku z przejściem na profil praktyczny – podjęcie prac rozwojowych.
6. Przeformułowanie kierunkowych efektów kształcenia w precyzyjny sposób jednoznacznie pozwalający przypisać je do dziedzin i dyscyplin naukowych oraz wskazujący na specyficzną wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne związane z kierunkiem *komunikacja europejska*.
7. Formułowanie na poziomie modułów zajęć efektów kształcenia w sposób zrozumiały, uszczegóławiający kierunkowe efekty kształcenia, związany ze specyficznym zakresem merytorycznym przedmiotu w aspekcie treści, umiejętności i kompetencji społecznych.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia
- 2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Program studiów na kierunku *komunikacja europejska* łączy elementy kształcenia ogólnohumanistycznego z blokami zajęć specjalizacyjnych, które często wykraczają poza perspektywę humanistyczną i wkraczają w obszar/dziedzinę nauk społecznych. Na studiach

I stopnia są to specjalności dyplomacja europejska i turystyka kulturowa, a na studiach II stopnia medioznawstwo i zarządzanie instytucjami kultury.

Wymiar godzin zajęć kontaktowych różni się w zależności od specjalności. W przypadku studiów pierwszego stopnia waha się on między 1950 i 1980, w przypadku studiów II stopnia oscyluje między 870 i 875. Studiów I stopnia przypisano 180 ECTS, a studiów II stopnia 120 ECTS, przy czym 1 ECTS oszacowano na 25-30 godzin nakładu pracy studenta. Liczba godzin zajęć w stosunku do liczby punktów kontaktowych jest prawidłowa na poziomie ogólnym, ale budzi zastrzeżenia w przypadku konkretnych kart przedmiotu, np. *kino polskie* (15 h/2 ECTS), *kino europejskie* (15 h/2 ECTS), *antyczne dziedzictwo Europy* (60h/6 ECTS), *historia cywilizacji zachodu* (30h/4 ECTS) itd. Na przykład w ramach przedmiotu *kino polskie* przy tylko 15 godzinach zajęć kontaktowych student ma przeznaczyć 20 godzin na czytanie wskazanej literatury i drugie tyle czasu poświęcić przygotowaniu do egzaminu. Z drugiej strony, wymóg znacznej pracy własnej studenta w stosunku do liczby godzin zajęć kontaktowych, implikowany w sylabusach, oznacza, że liczba punktów ECTS uzyskiwana przez studenta w ramach godzin kontaktowych jest *de facto* niższa niż podawana przez jednostkę i w konsekwencji proporcja ta zbliża się do formuły charakteryzującej studia niestacjonarne. Tendencja ta zauważalna jest wyraźnie w nowym programie studiów (przyjętym dla profilu praktycznego), gdzie, na przykład, przedmiotowi *interpretacja tekstów popkultury* przyporządkowano 15 godzin kontaktowych i 4 punkty ECTS, co oznacza, że więcej niż 50% punktów ECTS uzyskiwane jest przez studenta bez bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich.

Jak już wspomniano w punkcie 1.3, kierunkowe i modułowe efekty kształcenia zostały sformułowane na dużym poziomie ogólności, co utrudnia ocenę, czy program studiów umożliwia ich osiągnięcie. Z jednej strony, duża liczba różnych przedmiotów w danym semestrze (około 15 na studiach I stopnia i 8 na studiach II stopnia) powinna stwarzać możliwość osiągnięcia praktycznie wszystkich efektów kształcenia z szeroko pojętego obszaru nauk humanistycznych. Z drugiej strony jednak, ich wymiar godzinowy – zwykle 15 godzin zajęć kontaktowych – nie pozwala na realizację założonych treści i uzyskanie przez studentów zaplanowanych dla przedmiotów efektów kształcenia. Takie rozdrobnienie wewnątrz programu studiów powoduje, że dany moduł powiązany jest z wieloma, często bardzo obszernymi, efektami kształcenia, np.: „charakteryzuje dokonania wybitnych postaci historycznych”; „ma wiedzę na temat specyficznych cech religii w podstawowych obszarach geograficznych”; „potrafi operować wiedzą z zakresu historii dyplomacji dotyczącą wybitnych dyplomatów”; „potrafi

scharakteryzować genezę i specyfikę antropologii kulturowej oraz jej znaczenia we współczesnej humanistyce”.

Również w opinii studentów kierunku, oferta programowa obejmuje zbyt wiele obszarów z zakresu humanistyki, co sprawia, że tożsamość oraz specyfika kierunku, wyrażone programem kształcenia, są trudne do identyfikacji. W opinii ZO PKA, trudność ta zostaje pogłębiona na poziomie modułów zajęć specjalizacyjnych, dla których program studiów przewiduje również kształcenie w ramach obszaru nauk społecznych (np. nauki o mediach, prawo, ekonomia, nauki o zarządzaniu), oraz modułu zajęć przygotowujących do prowadzenia badań.

Przedmioty powiązane z prowadzonymi badaniami naukowymi w zakresie filozofii, historii, historii sztuki, językoznawstwa, kulturoznawstwa, literaturoznawstwa, religioznawstwa (dla studiów I stopnia), oraz językoznawstwa, kulturoznawstwa, filozofii i historii (dla studiów II stopnia) nie zostały prawidłowo wyodrębnione. Wykłady monograficzne, seminaria licencjackie i magisterskie, oraz przedmioty powiązane z metodologią badań naukowych nie są oferowane w programie studiów dla każdej z dyscyplin, do której odnoszą się kierunkowe efekty kształcenia, jednocześnie często wykraczając poza obszar nauk humanistycznych, w którym kierunek został osadzony, lub nieprecyzyjnie go definiując. Na przykład, jedno z seminariów licencjackich dla studentów I stopnia obejmuje tylko 2 z dyscyplin, do których przyporządkowano kierunek (kulturoznawstwo i historię), jednocześnie rozbudowując kształcenie o elementy nauk o polityce i nauki o mediach, do których efekty kształcenia – przynajmniej formalnie – się nie odnoszą. Drugie natomiast nie precyzuje dyscyplin naukowych, z którymi powiązane są badania prowadzone w jego ramach, ograniczając się do zapisu o osadzeniu seminarium w (nieuwzględnionej w spisie dyscyplin) dyscyplinie komunikacji europejskiej. Równie nieczytelne w odniesieniu do dyscyplin naukowych są zajęcia powiązane z metodologią badań naukowych, które ograniczają się do prezentacji generycznej metodologii badań humanistycznych.

Z kolei na studiach II stopnia, jedyne oferowane seminarium magisterskie obejmuje, zgodnie z kartą przedmiotu: kulturoznawstwo i filozofię (pomijając zatem 2 dyscypliny kierunkowe, czyli: językoznawstwo i historię) oraz europeistykę, która nie jest dyscypliną ujętą w wykazie i literaturoznawstwo, do którego kierunek nie został przyporządkowany na tym stopniu kształcenia. Wykłady monograficzne, oferowane również dla studentów studiów II stopnia, obejmują, zgodnie z koncepcją kształcenia: historię, filozofię i kulturoznawstwo, oraz wykraczające poza nią: nauki o polityce, geografii i historię sztuki. Natomiast zajęcia w ramach przedmiotu *Metodologia komunikacji* nawiązują głównie do dyscyplin kulturoznawstwo oraz nauki o poznaniu i komunikacji społecznej (obszar nauk społecznych), marginalizując rolę

językoznawstwa w interpretowaniu zachowań komunikacyjnych. Z uwagi na wspomniane już zawężenie liczby dyscyplin naukowych, do których przyporządkowano kierunek w nowoprzyjętym programie kształcenia dla profilu praktycznego i znaczącą wśród nich rolę dyscypliny językoznawstwo, wyraźny jest brak powiązania treści programowych z tą dyscypliną na studiach I i marginalną jej obecność na studiach II stopnia.

Należy zatem stwierdzić, że na kierunku *komunikacja europejska* przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% zajęciom powiązanym z prowadzonymi w jednostce badaniami naukowymi, w tym przygotowującym do rozwijania umiejętności badawczych w zakresie historii, filozofii i kulturoznawstwa, ale także i innych dyscyplin w obszarze nauk humanistycznych i społecznych, które zostały uwzględnione w kierunkowych efektach kształcenia, choć formalnie do nich kierunek nie został przypisany. Program ten nie umożliwia jednak osiągnięcia przez wszystkich studentów pogłębionych umiejętności i kompetencji badawczych w zakresie dyscypliny językoznawstwo. Ocena udziału zajęć przygotowujących do rozwijania umiejętności badawczych na studiach I stopnia jest utrudniona ze względu na opisaną powyżej nieczytelność programu studiów w odniesieniu do dyscyplin naukowych. Niemniej jednak, opierając się przede wszystkim na badaniach deklarowanych w ramach seminariów licencjackich można stwierdzić, że program studiów I stopnia nie umożliwia osiągnięcia przez wszystkich studentów podstawowych umiejętności i kompetencji badawczych w zakresie dyscyplin językoznawstwo i literaturoznawstwo.

Program studiów realizowany na kierunku *komunikacja europejska* uwzględnia zajęcia z języka obcego. Na studiach I stopnia realizują one efekt K_U14: „czyta ze zrozumieniem i analizuje teksty naukowe w języku obcym”, a na studiach II stopnia K_U11: „ma umiejętności językowe w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, zgodne z wymaganiami określonymi dla poziomu B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego”. Efekty te nie są jednak osiągalne w przypadku studiów I stopnia ponieważ treści mające (potencjalnie) służyć analizie tekstów naukowych w języku obcym (angielskim) obejmują typowe struktury gramatyczne i słownictwo z życia codziennego (zakupy, edukacja, środowisko), czyli zagadnienia z języka ogólnego. Nienaukowe ukierunkowanie modułu potwierdza również dobór literatury przedmiotu, która zawiera wyłącznie piśmiennictwo służące rozwijaniu kompetencji językowej w zakresie języka ogólnego na poziomie średniozaawansowanym. Tym samym, rozwijanie kompetencji językowych w zakresie języka angielskiego, potencjalnie mającego status naukowego języka obcego na kierunku, nie jest specyficzne w sposób pozwalający odróżnić je od standardowego kształcenia językowego w ramach lektoratu. Również w przypadku studiów II stopnia, w opinii ZO PKA,

nie jest realne osiągnięcie przez studenta kierunku umiejętności językowych w zakresie dyscyplin: językoznawstwo, kulturoznawstwo, filozofia i historia, gdyż zarówno treści kształcenia jak i literatura przedmiotu wskazują na rozwijanie zaawansowanych kompetencji językowych w zakresie języka obcego (angielskiego) ogólnego lub ogólnoakademickiego. Kształcenie językowe w zakresie, na przykład, specjalistycznej dla dyscyplin: językoznawstwo, historia, filozofia i kulturoznawstwo leksyki i/lub struktur nie jest prowadzone, co uwidacznia się m.in. w tłumaczeniu na język angielski tematów prac dyplomowych. Również w opinii studentów kierunku, program studiów niedostatecznie uwzględnia specjalistyczne kształcenie w językach obcych.

Na obu stopniach studiów studenci mają możliwość elastycznego kształtowania programu studiów, która jednak nie jest realizowana w wymaganym wymiarze na studiach I stopnia ze względu na brak rzeczywistej wybieralności języka obcego dodatkowego. Na studiach II stopnia istnieje i jest realizowana możliwość uzyskania ponad 30% punktów ECTS w ramach zajęć do wyboru.

Jednostka przyporządkowała wymagane przepisami 5 punktów ECTS do przedmiotów z obszaru nauk społecznych. Program studiów I stopnia uwzględnia zajęcia z wychowania fizycznego.

Program studiów charakteryzuje się dużą liczbą niepowiązanych ze sobą przedmiotów, nie wymagających ściśle określonego następstwa, a te jego elementy, które można wyodrębnić jako powiązane są nie zawsze poprawnie rozlokowane w czasie, np. *europejska kultura audiowizualna* dopiero na III roku studiów I stopnia, choć zajęcia o kinie polskim i o kinie europejskim są już na I roku. Zastrzeżenie dotyczy przede wszystkim seminariów licencjackich i magisterskich, które w swoim zakresie badawczym nie są naturalną konsekwencją poprzedzających je w programie studiów modułów powiązanych z poszczególnymi dyscyplinami naukowymi, do których przyporządkowano kierunek. Również w ocenie studentów kierunku sekwencyjność zajęć jest zaburzona.

Formy zajęć na kierunku obejmują: wykłady, ćwiczenia, warsztaty, seminaria oraz konwersatoria, z przewagą aktywizujących form zajęć. Przy czym formom zajęć nie zawsze odpowiadają przypisane im efekty kształcenia. Podczas wykładów często realizowane są efekty odnoszące się do umiejętności i kompetencji społecznych, co w konsekwencji powoduje, że zajęcia zaplanowane jako wykłady realizowane są w formie konwersatorium lub ćwiczeń. Mała liczebność studentów kierunku (poszczególne roczniki liczą od kilkunastu studentów, nie przekraczając liczby 30) umożliwiają prowadzenie praktycznie wszystkich zajęć w formach aktywizujących i mogłyby one zastąpić znaczną część ujętych w planie studiów wykładów.

Realizacja programu studiów na kierunku sprzyja zatem aktywizacji studentów i rozwijaniu ich różnego rodzaju umiejętności, w tym umiejętności badawczych, które są jednak rozumiane na poziomie generycznym, odnoszącym się ogólnie do nauk humanistycznych, a nawet społecznych: zbieranie danych, analiza, wnioskowanie.

Metody kształcenia stosowane na kierunku są opisane w sylabusach. Opis ten jest niewystandaryzowany, metody kształcenia, często są utożsamiane z formami zajęć, np. wykład lub ćwiczenia. Wynika to w dużej mierze z formalnego podejścia do sylabusu i niezrozumienia przez dużą część kadry – co ujawniło się podczas spotkania z nauczycielami prowadzącymi zajęcia na kierunku – roli sylabusu jako narzędzia komunikacji między prowadzącym zajęcia a studentami. W trakcie spotkań z pracownikami i studentami, ale też w wyniku hospitacji zajęć ZO PKA ustalił, iż rzeczywiście stosowane metody kształcenia – dyskusja, praca w grupach, prezentacja multimedialna prowadzona przez studentów, warsztaty, projekt – kładą nacisk na aktywizację studenta, w tym również w zakresie rozwiązywania problemów badawczych, przy czym w tym obszarze studenci kierunku szczególnie cenią dyskusję na poziomie mistrz – uczeń, możliwą dzięki małej liczebności grup. Stosowane metody dydaktyczne umożliwiają studentom osiągnięcie kierunkowych efektów kształcenia, w tym w szczególności przygotowanie do prowadzenia badań na studiach I stopnia i umożliwiają udział w badaniach na studiach II stopnia.

Metody kształcenia uwzględniają zaspokojenie potrzeb studentów niepełnosprawnych przy wsparciu asystenta oraz pozwalają na indywidualizację toków studiów w formie indywidualnych porozumień pomiędzy studentem, a osobą prowadzącą zajęcia dydaktyczne w celu ustalenia metod dydaktycznych. Z uwagi na zróżnicowany charakter potrzeb studentów niepełnosprawnych decyzja o doborze metod kształcenia pozostawiana jest nauczycielowi akademickiemu, który po konsultacji z zainteresowanym studentem ustala szczegółowe zasady. Instytut współpracuje też Biurem UAM ds. Studentów z Niepełnosprawnościami, które w razie potrzeby zapewnia m.in. wsparcie asystenta dydaktycznego, tłumacza języka migowego, wypożyczanie sprzętu wspomagającego słyszenie – systemów FM, czy zajęcia logopedyczne. Studenci z orzeczeniem o niepełnosprawności mają m. in. prawo do organizacji zajęć w formie zaadaptowanej do indywidualnych potrzeb. Zgodnie z *Regulaminem Studiów* obowiązujących w Uniwersytecie im. A Mickiewicza studentom przysługuje indywidualna organizacja studiów. Studenci szczególnie uzdolnieni zaś mogą uzyskać indywidualny program i plan studiów, dostosowany do ich zakresu zainteresowań wspierany odpowiednimi metodami dydaktycznymi. Główną formą wsparcia studentów w procesie uczenia się w powiązaniu z rozwijaniem ich samodzielności i stymulowaniem do pełnienia aktywnej roli w tym procesie jest możliwość korzystania z indywidualnych konsultacji oraz praca w kołach naukowych.

Dobór treści programowych na obydwu stopniach studiów uwzględnia aktualny stan wiedzy dotyczący wybranych aspektów wiedzy w obszarze nauk humanistycznych i, w mniejszym stopniu obszarze nauk społecznych i dziedzinie nauk społecznych. Szczególnie wyraźnie pokazuje to lektura sylabusów. W przypadku większości nauczanych przedmiotów podawane lektury są aktualne, a treści nauczania odwołują się na ogół do najnowszych metod i ustaleń dotyczących szeregu zagadnień z obszarów nauk humanistycznych i społecznych, np. kultury i etyki komunikacji, rozwoju cywilizacji europejskiej i jej korzeni, systemów prawnych, historii sztuki czy konfliktów międzynarodowych. Choć niewątpliwie możliwe jest połączenie tych zagadnień z dyscyplinami nauki, do których przyporządkowano kierunek, rozdrobnienie przedmiotów i krótki czas przeznaczony na ich realizację powoduje, że rozpatrywane są one w sposób fragmentaryczny, czasami robiącym nawet wrażenie przypadkowego, co nie gwarantuje harmonijnej i symetrycznej obecności wszystkich dyscyplin, do których został przypisany kierunek, na przykład studiach I stopnia wyraźna jest dominacja przedmiotów związanych z dyscypliną historia, przy mniejszym udziale pozostałych dyscyplin naukowych.

Zajęcia na ocenianym kierunku odbywają się od poniedziałku do piątku. Pomiędzy nimi sporadycznie występują dłuższe przerwy, nieprzekraczające jednak dwóch godzin lekcyjnych, co odpowiada jednej jednostce dydaktycznej. Niewłaściwa jest jednak pojawiająca się praktyka planowania więcej niż ośmiu godzin lekcyjnych w ciągu dnia oraz zdarzające się kumulacje zajęć z tego samego przedmiotu obejmujące cztery czterdziestopięciominutowe jednostki.

W programie studiów I stopnia uwzględniono odbycie obowiązkowych, minimum 40-godzinnych, praktyk zawodowych, którym przypisano 2 punkty ECTS. Sposób ich organizacji reguluje Zarządzenie Nr 38/2016/2017 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z 14 grudnia 2016 r. zgodnie z którym wymiar, zasady, formę odbywania praktyk określa rada wydziału w programie studiów dla danego kierunku studiów. Zarządzenie to wskazuje również obowiązek zawarcia przez uczelnię porozumienia z podmiotami w których mają odbyć się praktyki. Wzór tego porozumienia wskazuje obowiązki organizatora praktyki i zobowiązuje uczelnię do sprawowania nadzoru dydaktycznego nad przebiegiem praktyk. Z informacji przekazanych podczas wizytacji wynika, że nadzór ten prowadzony jest w formie telefonicznych rozmów pełnomocnika dyrektora instytutu ds. praktyk z wybranymi praktykodawcami, rozmów ze studentami oraz poprzez analizę dokumentów potwierdzających odbycie praktyki.

Regulamin praktyk zawodowych w IKE UAM w Gnieźnie określa, że celem praktyk jest zdobycie doświadczenia zawodowego oraz pozyskanie wiedzy i umiejętności praktycznych, niezbędnych do należytego wykonywania przez studenta przyszłych obowiązków zawodowych. Sylabus praktyk na kierunku *komunikacja europejska* określa dwa cele ogólne: zapoznanie

studentów z organizacją i sposobem funkcjonowania wybranej/ego instytucji/zakładu pracy, rozwój studentów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do właściwego wykonywania przyszłych obowiązków zawodowych zgodnych z kierunkiem studiów. Ponieważ efekty kształcenia dla praktyk zawodowych odnoszą się do ogólnych kompetencji pracownika – nie uwzględniając specyfiki kierunku – ich realizacja możliwa jest w praktycznie każdym zakładzie pracy. Studenci ocenianego kierunku odbywają praktyki np. w jednostkach administracji publicznej czy instytucjach kultury, a wykonywane przez nich czynności – co wynika ze spotkania z pracodawcami – nie zawsze związane są komunikacją (europejską), ale np. z rozstawianiem sprzętu nagłaśniającego. Niemniej jednak pracodawcy wskazują, że chętnie wykorzystują umiejętności językowe studentów kierunku, zwłaszcza podczas organizowanych w Gnieźnie dużych imprez kulturalnych i turystycznych, na które co raz częściowej przyjeżdżają obcokrajowcy.

Odbycie praktyki poprzedzone jest, wprowadzonym w roku akademickim 2015/2016, przygotowaniem do praktyk zawodowych w formie przedmiotu zakładającego przeprowadzenie, m.in. sesji doradztwa zawodowego, co ZO PKA ocenia jako dobre rozwiązanie. Ma ona charakter indywidualnych spotkań ze studentami. Do głównych celów sesji należą: wspieranie studentów w procesie podejmowania decyzji zawodowych (w tym w wyborze organizatora praktyk), opracowanie indywidualnego planu kariery edukacyjnej i zawodowej, przygotowanie studenta do radzenia sobie w sytuacjach trudnych (adaptacja do nowych warunków pracy). Z sylabusu przedmiotu wynika, że jego celem jest również zapoznanie studentów z głównymi zadaniami praktyki zawodowej, zaprezentowanie charakterystyki miejsc odbywania praktyk, wykształcenie umiejętności rozumienia procesów poznawczych oraz kształtowanie postawy opartej na samodzielności, zaangażowaniu i dyscyplinie, rozwój kompetencji miękkich, w tym kreatywności komunikatywności i planowania.

2.2.

Wśród metod weryfikacji efektów kształcenia stosowanych na kierunku można wyróżnić metody formujące i sumujące, oznaczone w kartach przedmiotu na kierunku odpowiednio symbolami F i P. Chociaż metody te stanowią integralną część sylabusów, są one sformułowane na zbyt dużym poziomie ogólności, aby służyć jako efektywne narzędzie oceny. Tylko w niektórych kartach przedmiotu można znaleźć odpowiednie uszczegółowienie, obejmujące ocenę aktywności na zajęciach, przygotowania do zajęć, udziału w dyskusji, oraz wiedzy (egzaminu ustne i pisemne, prace zaliczeniowe). Zarówno na poziomie ogólnym (symbole F i P) oraz szczegółowym brak jest korelacji między formą zajęć a metodą weryfikacji efektów

kształcenia. Zarówno wykłady jak i ćwiczenia oceniane są za pomocą metod formujących, jak i sumujących, najczęściej wpisywanych razem w odniesieniu do każdego z modułowych efektów kształcenia, bez rozróżnienia między wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami społecznymi. Na przykład, zajęcia prowadzone w formie wykładu oceniane są głównie na podstawie aktywności i przygotowania do zajęć, np. *Elementy religioznawstwa* (I stopień); *Metodologia komunikacji* (II stopień). Ze spotkania ze studentami wynika, że najczęściej stosowaną metodą weryfikacji jest egzamin ustny, rzadko stosuje się inne formy typu projekt, esej lub test. Do wyjątków należy przygotowanie krótkiego filmu na *praktycznych zajęciach audiowizualnych*. Brak szczegółowych, wystandaryzowanych metod weryfikacji efektów kształcenia na kierunku oraz brak narzędzi, które mogłyby być wykorzystane w procesie oceniania poddają w wątpliwość pełną skuteczność weryfikacji efektów kształcenia na kierunku. Podobne zastrzeżenia budzi ogólnikowość kryteriów oceniania, którą widać w sylabusach. Oparcie ocen na zestawie generycznych przysłówków: celująco, bardzo dobrze, itd., prowadzi do indywidualnych interpretacji i braku porównywalności ocen.

Oceny wystawiane są przez osoby prowadzące dane zajęcia, a w przypadku prac dyplomowych na studiach I i II stopnia, przez samodzielnych pracowników naukowych. Jednakże reprezentowana przez nich dyscyplina naukowa bardzo często nie odpowiada dyscyplinie naukowej, której odpowiada problematyka prac dyplomowych, a w większości przypadków, w których ta zbieżność występuje – mimo posiadania odpowiedniego potencjału kadrowego – dorobek naukowy recenzentów jest dość odległy od problematyki pracy.

Weryfikacja efektów kształcenia przypisanych modułowi praktyk zawodowych odbywa się za pomocą analizy dokumentacji praktyk, na podstawie opinii opiekuna praktyk, oraz metodą ankietową, przy czym, według karty przedmiotu, dzieje się tak w przypadku weryfikacji każdego z modułowych efektów kształcenia, zarówno w kategoriach kompetencji społecznych i umiejętności, jak i wiedzy. Brak dopasowania metody oceniania do powiązanego z nim efektu skutkuje nieefektywnością i nierzetelnością procesu weryfikacji efektów kształcenia, przede wszystkim z uwagi na wspomniany już powyżej fakt, że nie wszystkie efekty kształcenia są *de facto* objęte każdą z wymienionych w sylabusie metod ich weryfikacji. Jednostka nie zaproponowała kryteriów oceny praktyki, gdyż przedmiot kończy się zaliczeniem bez oceny. Nie sprecyzowano jednak, co stanowi warunek niezbędny uzyskania zaliczenia przedmiotu.

Regulamin praktyk wskazuje, że student może wystąpić o zaliczenie praktyki również na podstawie: zatrudnienia, uczestnictwa w stażu, wolontariatu, udziału w pracach obozu naukowego. Nie określono jednak warunków na jakich to zaliczenie powinno się odbywać. Zdecydowanie niewłaściwe jest zaliczanie praktyki na podstawie aktywności w kole naukowym,

praca w którym nie odpowiada celom i efektom kształcenia przypisanym do praktyk, a możliwość tę przyjęto także w odniesieniu do praktyk zawodowych realizowanych na praktycznym profilu studiów.

Jak wykazały rozmowy z pracownikami, nie korzystają oni z wystandaryzowanych metod i narzędzi oceny ani wspólnej interpretacji opisowych kryteriów oceniania. Metody i kryteria sprawdzania efektów kształcenia stosowane na kierunku nie są precyzyjnym narzędziem oceny i są zatem jedynie z założenia zorientowane na studenta, w nikłym stopniu umożliwiając uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia efektów kształcenia. Stwierdzenie to znajduje potwierdzenie we wnioskach z analizy prac etapowych, których ocena nie jest oparta na zauważalnych kryteriach a informacja zwrotna jest sporadyczna i niepełna.

Stosowane na kierunku metody weryfikacji zakładanych efektów kształcenia są trudne do zoperacjonalizowania a kryteria oceny zależą od indywidualnych złożań prowadzącego, co prowadzi do oceniania, które nie jest w pełni obiektywne, porównywalne i rzetelne. Szczególne zastrzeżenia budzi sposób oceniania studentów kierunku, którzy nie są rodzimymi użytkownikami języka polskiego a wobec których stosuje się te same zasady i kryteria oceny jak wobec studentów z Polski. Praktyka ta, jak wynika z analizy prac etapowych, prowadzi do nie w pełni skutecznej weryfikacji zakładanych dla przedmiotu efektów kształcenia.

Poza tym, wskazana powyżej wielowątkowość i generyczność koncepcji kształcenia na kierunku *komunikacja europejska* powodują, że stosowany w jednostce zestaw metod sprawdzania efektów kształcenia nie jest w pełni ukierunkowany na weryfikację kompetencji w zakresie przygotowania do prowadzenia badań oraz rozwiązywania problemów badawczych, zgodnie z profilem ogólnoakademickim, w dyscyplinach: filozofia, językoznawstwo, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo historia, historia sztuki i religioznawstwo (I stopień), oraz filozofia, historia, językoznawstwo i kulturoznawstwo (II stopień).

Analiza prac dyplomowych, które powstały na studiach I stopnia konsekwentnie wskazuje na fakt, że często nie odpowiadają one żadnej z dyscyplin naukowych, do której zostały przypisane kierunkowe efekty kształcenia, mają charakter „ponaddyscyplinarny”, a ich problematyka nie jest powiązana z aspektami komunikacyjnymi i dotyczy różnorodnych kwestii od historii malarstwa, przez Karola Świerczewskiego, po problemy współczesnego terroryzmu. Oparte są one na pobieżnej analizie literatury przedmiotu i ogólnikowych zasadach metodologicznych, np. metodzie ilościowo-jakościowej czy też analityczno-syntetycznej. W pracach powszechny jest brak refleksji nad materiałem empirycznym i dotychczasowym dorobkiem naukowym odnoszącym się do tematu pracy. Przedstawione analizy są powierzchowne i nie wskazują na przygotowanie do prowadzenia badań. Ich pogłębiona ocena jest jednak utrudniona przez fakt,

że, jak już wskazano, prace dyplomowe na studiach I stopnia często tylko pozornie odnoszą się do dyscypliny, do której przypisano kierunkowe efekty kształcenia. Tym samym charakter prac licencjackich nie pozwala na pełną weryfikację przygotowania studentów do prowadzenia badań naukowych w dyscyplinach językoznawstwo, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo, filozofia, historia, historia sztuki i religioznawstwo.

Analiza prac dyplomowych, które powstały na studiach II stopnia wykazuje, że problematyka prac magisterskich wybiega poza koncepcję studiów i obszar nauk humanistycznych, do którego zostały przypisane kierunkowe efekty kształcenia. Wśród prac dyplomowych duża część odnosi się do takich dyscyplin w zakresie nauk społecznych jak: socjologia, nauki o mediach, prawo, a nawet ekonomia czy nauki o zarządzaniu. Wiele prac ma charakter naukowy, ale część ma charakter poradników i ekspertyz odpowiadających raczej wymaganiom profilu praktycznego. Prace dyplomowe na studiach II stopnia na kierunku *komunikacja europejska* nie w pełni weryfikują efekty kształcenia powiązane z pogłębionymi umiejętnościami badawczymi w dyscyplinach filozofia, historia, językoznawstwo i kulturoznawstwo. Rzetelna weryfikacja tych efektów jest dodatkowo utrudniona przez częsty brak powiązania kompetencji merytorycznych osób sprawdzających z problematyką prac dyplomowych.

Egzamin dyplomowy na studiach I i II stopnia również nie w pełni weryfikuje zakres efektów kształcenia, które winny być przypisane do seminarium dyplomowego w dyscyplinie, do której odnoszą się efekty kształcenia na kierunku. Pytania dotyczą bowiem albo ściśle pracy dyplomowej, obejmując tym samym szereg dyscyplin z obszaru nauk społecznych (do których odnoszą się prace dyplomowe, szczególnie na studiach II stopnia), albo wykraczają poza jej zakres, obejmując dodatkowe dyscypliny z obszaru nauk społecznych, np. pedagogikę.

Zasady dyplomowania określone są w *Regulaminie studiów* UAM, ale nie są realizowane w sposób wystandaryzowany przez jednostkę, co prowadzi do różnic formalno-technicznych w strukturze prac dyplomowych na kierunku i skutkuje niejednorodną formułą egzaminu dyplomowego – studenci otrzymują 3 lub 4 pytania. Proces dyplomowania nie jest zatem jednolity w obrębie kierunku, co znajduje odzwierciedlenie w opisanych wcześniej problemach z końcową weryfikacją efektów kształcenia powiązanych z podstawowymi i pogłębionymi umiejętnościami badawczymi studentów.

Opisane powyżej problemy mają charakter kompleksowy i są przede wszystkim konsekwencją funkcjonowania systemu zapewniania jakości kształcenia, który w instytucie nie został w pełni wdrożony (szerzej kryterium 3) i nie odnoszą się do indywidualnych postaw nauczycieli akademickich, którzy we własnym zakresie i według swojej najlepszej wiedzy dbają o bezstronność, rzetelność oraz przejrzystość procesu sprawdzania oraz wiarygodność

i porównywalność wyników ocen. Z deklaracji nauczycieli akademickich i studentów wynika, że na tym tle nie dochodzi do sytuacji konfliktowych, a przewidziane *Regulaminem studiów* rozwiązania w zakresie egzaminów poprawkowych i komisyjnych dają wystarczające możliwości ewentualnego ich rozwiązywania.

Organizacja sesji egzaminacyjnej jest zgodna z zasadami higieny procesu nauczania. *Regulamin studiów UAM* dopuszcza odbywanie tylko jednego egzaminu dziennie, a liczba egzaminów przewidzianych w planie studiów ocenianego kierunku waha się od dwóch do czterech w semestrze.

Jednostka stara się zapewnić studentom niepełnosprawnym warunki równego traktowania w procesie sprawdzania i oceniania efektów kształcenia. Metody i formy oceniania uwzględniają w takich sytuacjach zaspokojenie ich potrzeb przy wsparciu asystenta oraz pozwalają na indywidualizację sposobu sprawdzania osiągania efektów kształcenia, czasu trwania procedury sprawdzającej i organizacji sesji egzaminacyjnej. Z uwagi na zróżnicowany charakter potrzeb studentów niepełnosprawnych decyzja o doborze metod sprawdzania pozostawiana jest nauczycielowi akademickiemu, który po konsultacji z zainteresowanym studentem ustala szczegółowe zasady.

Wszyscy studenci mają możliwość korzystania ze wsparcia udzielanego w procesie uczenia się przez kadrę akademicką w powiązaniu z zdiagnozowanym stopniem osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Temu celowi służą głównie dodatkowe konsultacje, na które są kierowani wskazani lub mogą zgłaszać się na nie samodzielnie w związku z indywidualnymi potrzebami.

Na UAM działa zasada, że oceny z egzaminu albo zaliczenia ogłasza się i wpisuje do indeksu oraz karty okresowych osiągnięć studenta bez zbędnej zwłoki. Studenci kierunku nie zgłaszali zastrzeżeń, co do formy i terminów informowania o uzyskanych ocenach zarówno w odniesieniu do prac etapowych jak i egzaminów i zaliczeń.

W sytuacjach trudnych *Regulamin studiów* przewiduje m.in. takie rozwiązanie, jak możliwość za zgodą dziekana odbywania egzaminu w obecności wskazanego przez studenta obserwatora – nauczyciela akademickiego lub przedstawiciela samorządu studenckiego. W przypadku uzyskania na egzaminie oceny niedostatecznej, studentowi przysługuje egzamin poprawkowy, który nie może być przeprowadzony wcześniej niż po upływie siedmiu dni od daty ogłoszenia wyników pierwszego egzaminu. W przypadku, gdy student kwestionuje prawidłowość formy, przebieg egzaminu może wnioskować do dziekana o egzamin komisyjny. W postępowaniu takim bierze udział dziekan, prowadzący zajęcia egzaminator i inny specjalista z danej dziedziny. Uzyskana w nim ocena zastępuje ocenę zakwestionowaną.

Uzyskane na kierunku efekty kształcenia znajdują zastosowanie na rynku pracy głównie za zakresie ogólnych kompetencji humanistycznych oraz – co podkreślali pracodawcy – znajomości języków obcych. Generyczne określenie efektów kształcenia odnoszące się do umiejętności i kompetencji społecznych (np. komunikacja lub zdolność do samodzielnego uczczenia się, otwartość na nowe wyzwania, które stawia życie społeczne) zaspokaja różnorodne potrzeby pracodawców, jednak jednostka w mniejszym stopniu niż oczekiwania rynku pracy koncertuje się przygotowaniu w zakresie języków obcych.

2.3.

Zasady rekrutacji w roku akademickim 2017/2018 zostały określone Uchwałą nr 337/2015/2016 Senatu UAM z 30.05.2016 r. Od kandydata na studia I stopnia na kierunku *komunikacja europejska* wymagany jest obowiązkowo język polski i język obcy nowożytny, przy czym każdy z nich ma przypisaną wagę (0,1 – poziom podstawowy i 0,3 - poziom rozszerzony), oraz jeden przedmiot z listy przedmiotów do wyboru: historia, historia sztuki, historia muzyki, wiedza o społeczeństwie, język łaciński i kultura antyczna, język grecki i kultura antyczna (0,2 – poziom podstawowy i 0,4 - poziom rozszerzony), oraz biologia, geografia lub matematyka (0,1 – poziom podstawowy i 0,2 - poziom rozszerzony). Wymagania rekrutacyjne są zgodne z ogólnohumanistycznym kształceniem na kierunku, lecz kładą nieuzasadniony nacisk na język obcy nowożytny.

Od kandydata na studia II stopnia na kierunku *komunikacja europejska* wymagany jest dyplom studiów I stopnia i złożenie odpowiednich dokumentów. Brak szczegółowych wymagań rekrutacyjnych na II stopniu studiów jest niewłaściwy i nie zapewnia systemowo kandydatów o kompetencjach wstępnych umożliwiających osiągnięcie zaplanowanych efektów kształcenia.

Student obcokrajowiec może zostać przyjęty albo na zasadach obowiązujących obywateli polskich, zgodnie z wytycznymi obowiązującymi wszystkich kandydatów tej kategorii albo na zasadach innych niż obowiązujące obywateli polskich. W przypadku rekrutacji osób z zagranicy zweryfikowana zostaje dodatkowo znajomość języka polskiego podczas egzaminu organizowanego przez UAM. Istnieje również możliwość okazania wcześniej zdobytego certyfikatu na wymaganym poziomie, który na kierunku *komunikacja europejska* jest zbliżony do poziomu rodzimego użytkownika języka (C1). W wymagania te nie są jednak wystarczające dla zapewnienia doboru kandydatów posiadających wstępną wiedzę i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, co potwierdza analiza prac etapowych i dyplomowych.

Na kierunku *komunikacja europejska*, na studiach I i II stopnia, studia są zaliczane etapowo w rozliczeniu semestralnym. Warunkiem zaliczenia każdego semestru jest zdobycie przez studenta 30 ECTS. Poszczególne przedmioty z programu studiów zaliczane są na podstawie warunków określonych w opisach tych przedmiotów, udostępnionych w systemie USOS. Warunki te – co wykazano w punkcie 2.2 – nie są w pełni przejrzyste.

Zasady dyplomowania określone są Regulaminem studiów UAM oraz Zarządzeniem nr 479/2015/2016 Rektora UAM z dnia 1.02.2016 r. i Zarządzeniem Nr 480/2015/2016 Rektora UAM z dnia 1.02.2016 r. W ocenie ZO PKA, sposób realizacji zasad dyplomowania na kierunku, odzwierciedlony procesem dyplomowania, nie jest wystandaryzowany. Jednostka nie wypracowała bowiem koncepcji pracy dyplomowej w powiązaniu z profilem kształcenia oraz wymaganiami stawianymi kandydatom na studia. Niemniej jednak można wskazać, że prace dyplomowe na studiach I stopnia charakteryzują się mniejszą objętością i będąc syntezą dotychczasowych ustaleń, co można przyjąć za właściwe dla pracy licencjackiej, są zaopatrzone w formalny aparat naukowy: przypisy i bibliografię, jednak nie towarzyszy im podstawowa refleksja metodologiczna, mimo, że program studiów I stopnia przewidują zajęcia z zakresu metodologii. Większą niejednorodnością charakteryzują się prace dyplomowe na studiach II stopnia. Wiele z nich problematyką nie odpowiada koncepcji kształcenia, dotyczy zagadnień z obszaru nauk społecznych, ale przede wszystkim część z nich nie ma charakteru naukowego, nie stawia tez i pytań badawczych, a ma charakter poradników lub ekspertyz, które mogłyby być pracami dyplomowymi na studiach o profilu praktycznym. Jednocześnie z rozmów z nauczycielami akademickimi wynika, że w jednostce nie podjęto do tej pory dyskusji nad koncepcją pracy dyplomowej na profilu praktycznym, podczas gdy studenci studiów II stopnia już na pierwszym roku rozpoczęli seminaria magisterskie.

Procedury uznawania efektów kształcenia uzyskanych przez studentów uczestniczących w programie wymiany Erasmus+ wskazują na pewną elastyczność koordynatora, która jednak nie jest do końca uzasadniona koncepcją kształcenia na kierunku. ZO PKA został bowiem poinformowany że część przedmiotów, tzw. minimum programowe, nie może być przez studenta realizowane w ramach wymiany. Są to, między innymi, języki obce, których obecność w tym wykazie wydaje się nieuzasadniona ze względu na fakt, iż kształcenie językowe, jak już wskazano powyżej, nie jest prowadzone w powiązaniu z dyscyplinami, do których przypisano kierunek. Natomiast kształcenie w zakresie ogólnego języka obcego może być, w opinii ZO PKA, realizowane na każdej europejskiej uczelni partnerskiej.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza przyjął odpowiednie regulacje dotyczące procedur potwierdzania efektów uczenia się, jednak na kierunku nie są one przeprowadzane ponieważ

Instytut Kultury Europejskiej nie ma uprawnień do nadawania stopnia doktora, a sam kierunek nie był do tej pory oceniany przez PKA.

Zdecydowana większość osób, które przerywają edukację na ocenianym kierunku, to studenci podejmujący taką decyzję po pierwszym semestrze. Podobna sytuacja dotyczy innych kierunków studiów i związana jest z zapisywaniem się na studia wyłącznie w celu pozyskiwania legitymacji studenckiej. Po pierwszym roku, tj. po drugim semestrze – z uwagi na niezaliczenie semestru – studia przerywają średnio dwie osoby, na wyższych latach są to pojedyncze przypadki.

Przeprowadzona w IKE analiza wskazuje, ponadto że głównymi przyczynami rozbieżności między liczbą osób podejmujących i kończących studia są: (1) brak kompetencji w zakresie języka polskiego, (2) problemy materialne, (3) kłopoty osobowościowe lub psychiczne, (4) niezadowolenie z oferty dydaktycznej. Wskazane przyczyny likwidowane są przez:

- dodatkowe konsultacje z języka polskiego,
- angażowanie obcokrajowców do organizacji wydarzeń studenckich,
- system stypendialny,
- indywidualną organizację studiów,
- kierowanie do poradni psychologicznej UAM.

Podejmowane działania – zwłaszcza w zakresie wsparcia związanego ze znajomością języka polskiego – nie są wystraczająco skuteczne, na co wskazuje analiza prac etapowych i dyplomowych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program studiów na kierunku *komunikacja europejska* łączy elementy kształcenia ogólnohumanistycznego z blokami zajęć specjalizacyjnych, które często wykraczają poza obszar nauk humanistycznych. Program studiów charakteryzuje się znaczącym rozdrobnieniem modułów zajęć i ich dużą liczbą, która powinna stwarzać możliwość osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia, jednak wymiar godzinowy powoduje, że rozpatrywane są one w sposób fragmentaryczny, co nie gwarantuje harmonijnej i symetrycznej obecności wszystkich dyscyplin, do których został przypisany kierunek. Oferta programowa obejmuje zbyt wiele dyscyplin i subdyscyplin z zakresu humanistyki, a także i nauk społecznych. Przedmioty powiązane z dyscyplinami, do których został przypisany kierunek nie zostały prawidłowo wyodrębnione. Wykłady monograficzne, seminaria licencjackie i magisterskie, oraz przedmioty powiązane

z metodologią badań naukowych nie są oferowane w programie studiów dla każdej z dyscyplin, mimo, że w każdej z nich istnieje możliwość przygotowania pracy dyplomowej.

Program studiów I i II stopnia zawiera zajęcia związane z kształceniem w zakresie języka obcego. Zajęcia te nie umożliwiają jednak realizacji efektów kształcenia związanych z czytaniem i analizą tekstów naukowych w języku obcym, bowiem treści kształcenia obejmują typowe struktury gramatyczne i słownictwo z życia codziennego i nie są powiązane z dyscyplinami naukowymi, do których przypisano kierunek studiów. Równie ogólny charakter ma program praktyk, który nie odnosi się do specyficznych kompetencji związanych z kierunkiem *komunikacja europejska*. Jako dobra praktykę można jednak przy tym wskazać wprowadzenie do programu studiów odrębnego przedmiotu służącego przygotowaniu do praktyk zawodowych.

Na obu stopniach studiów studenci mają możliwość elastycznego kształtowania programu studiów, która jednak nie jest realizowana w wymaganym wymiarze na studiach I stopnia ze względu na brak rzeczywistej wybieralności języka obcego dodatkowego.

Sekwencja przedmiotów w planie studiów na ocenianym kierunku bywa zaburzona. Wyraźne zastrzeżenia budzi brak poprzedzenia seminariów licencjackich i magisterskich przez przedmioty, które w swoim zakresie przygotowywałyby merytorycznie i metodologicznie do podjęcia tematów badawczych w odpowiadających im dyscyplinach naukowych.

Liczba godzin zajęć kontaktowych w stosunku do liczby punktów kontaktowych jest prawidłowa na poziomie ogólnym, ale budzi zastrzeżenia w przypadku konkretnych przedmiotów, z których wiele jest przeszacowanych.

Stosowane formy zajęć na kierunku są zróżnicowane z przewagą form aktywizujących. Przy czym formom zajęć nie zawsze odpowiadają przypisane im efekty kształcenia. Metody kształcenia stosowane na kierunku opisane w sylabusach często są utożsamiane z formami zajęć i nie odnoszą się do metod rzeczywiście stosowanych. Metody kształcenia uwzględniają zaspokojenie potrzeb studentów niepełnosprawnych.

Na kierunku stosowane są różnorodne metody weryfikacji osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia, jednak nie są one wyspecyfikowane w sylabusach, w których zazwyczaj występują odwołania do metody formującej i sumującej, które nie jest skorelowane ani z formą zajęć, ani efektami kształcenia, które mają być przy jej pomocy weryfikowane. Oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia dokonują osoby prowadzące zajęcia, a w przypadku prac dyplomowych na studiach I i II stopnia, przez samodzielnych pracowników naukowych, przy czym często reprezentowana przez nich dyscyplina naukowa nie odpowiada dyscyplinie naukowej, której odpowiada problematyka prac dyplomowych. Weryfikacja efektów kształcenia przypisanych do praktyk zawodowych odbywa się na

podstawie zestawu dokumentów, które jednak nie odnoszą się bezpośrednio do efektów kształcenia sformułowanych do dla praktyk. Regulamin praktyk wskazuje, że student może wystąpić o zaliczenie praktyki m.in. na podstawie udziału w pracach obozu naukowego, które nie odpowiadają celom i efektom kształcenia przypisanym do praktyk. Nie określono też warunków, jakie należy spełnić, by zaliczyć praktykę na podstawie wykonywanej pracy zawodowej.

W jednostce nie wypracowano jasnych kryteriów oceniania, zamieszczając w sylabusach przedmiotów zestaw generycznych przysłówków: celująco, bardzo dobrze, itd., prowadzi do indywidualnych interpretacji i braku porównywalności ocen. Nie wskazano także minimalnych kryteriów niezbędnych do zaliczanej bez oceny praktyki zawodowej. Metody i kryteria sprawdzania efektów kształcenia stosowane na kierunku nie są precyzyjnym narzędziem oceny. Szczególne zastrzeżenia budzi sposób oceniania studentów kierunku, którzy nie są rodzimymi użytkownikami języka polskiego a wobec których stosuje się te same zasady i kryteria oceny jak wobec studentów z Polski.

Prace dyplomowe, które powstały na studiach I stopnia często nie odpowiadają żadnej z dyscyplin naukowych, do której zostały przypisane kierunkowe efekty kształcenia, oparte są na pobieżnej analizie literatury przedmiotu i ogólnikowych zasadach metodologicznych. Problematyka prac dyplomowych na studiach II stopnia często wybiega poza koncepcję studiów i obszar nauk humanistycznych. Wiele prac ma charakter naukowy, ale część ma charakter poradników i ekspertyz odpowiadających raczej wymaganiom profilu praktycznego. Egzamin dyplomowy na studiach I i II stopnia również nie w pełni weryfikuje zakres efektów kształcenia, które winny być przypisane do seminarium dyplomowego w dyscyplinie, do której odnoszą się efekty kształcenia na kierunku. Pytania dotyczą bowiem albo ściśle pracy dyplomowej, albo wykraczają poza jej zakres, obejmując dodatkowe dyscypliny, w tym z obszaru nauk społecznych, a formuła przeprowadzania egzaminu nie jest taka sama dla wszystkich studentów.

Zajęcia na ocenianym kierunku odbywają się od poniedziałku do piątku z zachowaniem zasad higieny uczenia się, choć niepokojące jest sporadycznie pojawiające się zjawisko planowania więcej niż ośmiu godzin lekcyjnych w ciągu dnia oraz zdarzające się kumulacje zajęć z tego samego przedmiotu. Organizacja sesji egzaminacyjnej jest zgodna z zasadami higieny procesu nauczania. Jednostka stara się zapewnić studentom niepełnosprawnym warunki równego traktowania w procesie sprawdzania i oceniania efektów kształcenia. Regulamin studiów przewiduje odpowiednie procedury postępowania w sytuacjach konfliktowych.

Wymagania rekrutacyjne na studia I stopnia są zgodne z ogólnohumanistycznym kształceniem na kierunku, natomiast od kandydata na studia II stopnia wymagany jest dyplom

studiów I stopnia i złożenie odpowiednich dokumentów. Brak szczegółowych wymagań rekrutacyjnych na II stopniu studiów jest niewłaściwy i systemowo nie zapewnia kandydatów o kompetencjach wstępnych umożliwiających osiągnięcie zaplanowanych efektów kształcenia.

Jednostka nie w pełni wykorzystuje wnioski z przeprowadzanej analizy postępowania rekrutacyjnego i przyczyn odsiewu studentów, spośród których jako główny został wskazany niski poziom znajomości języka polskiego przez obcokrajowców. Nie poskutkowało to ani wprowadzeniem odpowiedniej procedury sprawdzającej w postępowaniu rekrutacyjnym, ani zapewnieniem skutecznych rozwiązań w programie studiów lub form indywidualnego wsparcia.

O ocenie „zadowolającej” w kryterium 2 zaważyła znacząca liczba zdiagnozowanych uchybień, ale przede wszystkim: 1) niezapewnienie w liczbie zgodnej z przepisami zajęć do wyboru, 2) niezapewnienie w treściach kształcenia symetrycznej z kierunkowymi efektami kształcenia obecności wszystkich dyscyplin naukowych, do których został przypisany kierunek i 3) niezapewnienie odpowiednich proporcji w treściach kształcenia między dyscyplinami z dziedziny nauk humanistycznych, do których został przypisany kierunek, a dyscyplinami z dziedziny nauk społecznych, do których nie został przypisany, 4) brak powiązania tematów znacznej części prac dyplomowych z dyscyplinami naukowymi, do których przypisano kierunek oraz pomijanie w nich aspektu komunikacyjnego.

Dobre praktyki

Przygotowanie do praktyk zawodowych. Odbycie praktyki poprzedzone jest przygotowaniem do praktyk zawodowych w formie przedmiotu zakładającego przeprowadzenie, m.in. sesji doradztwa zawodowego. Przedmiot ten ma charakter indywidualnych spotkań ze studentami. Jego celem jest wspieranie studentów w procesie podejmowania decyzji zawodowych (w tym w wyborze organizatora praktyk), opracowanie indywidualnego planu kariery edukacyjnej i zawodowej, przygotowanie studenta do radzenia sobie w sytuacjach trudnych (adaptacja do nowych warunków pracy), a także zapoznanie z głównymi zadaniami praktyki zawodowej, zaprezentowanie charakterystyki miejsc odbywania praktyk, wykształcenie umiejętności rozumienia procesów poznawczych oraz kształtowanie postawy opartej na samodzielności, zaangażowaniu i dyscyplinie, rozwój kompetencji miękkich, w tym kreatywności komunikatywności i planowania.

Zalecenia

1. Zapewnienie na obu stopniach studiów właściwego wymiaru przedmiotów do wyboru, zgodnego z obowiązującymi przepisami.

2. Zapewnienie w treściach kształcenia symetrycznej z kierunkowymi efektami kształcenia obecności wszystkich dyscyplin naukowych, do których został przypisany kierunek.
3. Zapewnienie odpowiednich proporcji w treściach kształcenia między dyscyplinami z dziedziny nauk humanistycznych, do których został przypisany kierunek, a dyscyplinami z dziedziny nauk społecznych, do których nie został przypisany.
4. Wyodrębnienie w programie studiów przedmiotów przygotowujących do seminariów dyplomowych w zakresie dyscyplin naukowych, w których mogą być przygotowywane prace dyplomowe.
5. Zapewnienie zgodności problematyki prac dyplomowych z dyscyplinami, do których został przypisany kierunek studiów.
6. Wypracowanie odrębnych koncepcji pracy dyplomowej dla studiów o profilu ogólnohumanistycznym i studiów o profilu praktycznym.
7. Zapewnienie na studiach I i II stopnia treści programowych umożliwiających uzyskanie przez studentów specjalistycznych kompetencji językowych związanych z dyscyplinami naukowymi, do których został przypisany kierunek, a w przypadku praktycznego profilu studiów także z właściwym dla niego obszarem działalności zawodowej.
8. Przygotowanie programu praktyk zawodowych odnoszących się do specyficznych kompetencji uzyskiwanych na kierunku *komunikacja europejska*.
9. Dokonanie prawidłowego oszacowania nakładu pracy studentów dla poszczególnych modułów zajęć.
10. Dostosowanie wymiaru godzinowego zajęć do zakładanych dla nich efektów kształcenia i treści programowych.
11. Właściwe powiązanie form zajęć z przypisanymi do nich efektami kształcenia.
12. Wyszczególnienie w sylabusach specyficznych i rzeczywiście wykorzystywanych metod kształcenia, metod weryfikacji efektów kształcenia oraz kryteriów oceniania.
13. Unikanie w harmonogramie zajęć dłuższego ich wymiaru niż 10 godzin dziennie oraz odstąpienie od kumulacji zajęć z tego samego przedmiotu.
14. Wypracowanie kryteriów oceniania zapewniających rzetelność i porównywalność ocen zarówno na etapie oceny formującej, podsumowującej, jak i egzaminu dyplomowego, z uwzględnieniem specjalnych potrzeb studentów obcokrajowców.
15. Zapewnienie takiego doboru recenzentów, by ich kompetencje odpowiadały dyscyplinie naukowej i problematyce ocenianych prac dyplomowych.

16. Przeprowadzenie narzędzi zaliczenia praktyki zawodowej w sposób odwołujący się bezpośrednio do sformułowanych dla niej efektów kształcenia i umożliwiający ocenę osiągnięcia ich przez studenta.
17. Opracowanie warunków zaliczenia praktyki zawodowej na podstawie zatrudnienia.
18. Wyłączenie możliwości zaliczania praktyk zawodowych na podstawie pracy w kole naukowym.
19. Sformułowanie zasad rekrutacji na studia II stopnia zapewniających w sposób systemowy kandydatów o kwalifikacjach wstępnych umożliwiających osiągnięcie zaplanowanych efektów kształcenia.
20. Wprowadzenie rozwiązań w postępowaniu rekrutacyjnym, w programie studiów lub systemie indywidualnego wsparcia umożliwiających studentom obcokrajowcom równe szanse w stosunku do studentów polskich w osiąganiu kierunkowych efektów kształcenia.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie realizuje założenia polityki jakości, które określa strategia rozwoju uczelni, przyjęta na lata 2009-2019 na mocy Uchwały Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Nr 0012.35.V.2017 z dn. 16.02.2017 r. Ponadto założenia polityki jakości zdefiniowano w strategii rozwoju Instytutu Kultury Europejskiej w Gnieźnie, którą wyznaczono do realizacji na lata 2014-2019, jednakże formalnie nie została ona przyjęta wewnętrznym aktem prawnym. Strategiczne cele jakościowe, które zamieszczono w powyższych dokumentach odnoszą się do wysokiej jakości kształcenia, zbieżności badań i dydaktyki, współpracy międzynarodowej oraz z otoczeniem zewnętrznym. Instytut Kultury Europejskiej realizuje założone cele poprzez prowadzenie zaawansowanych badań oraz wciąż doskonaloną jakość kształcenia.

Realizację polityki jakości wspiera wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, który wdrożono w 2010 roku na mocy *Uchwały Senatu Nr 126/2010 z dn. 25.01.2010 r. w sprawie Uczelnianego Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. Wewnętrznymi aktami prawnymi regulującymi aktualne

funkcjonowanie uczelnianego systemu zarządzania jakością kształcenia jest *Uchwała Senatu Nr 284/2011/2012 z dn. 30.01.2012 r.* oraz *Zarządzenie Rektora Nr 322/2011/2012 z dn. 03.02.2012 r.*, w których doprecyzowano zakres działania uczelnianego systemu zarządzania jakością, zamieszczono procedury regulujące ramy jego funkcjonowania oraz zakresy kompetencji poszczególnych gremiów działających w obszarze zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia.

Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie stosuje ustalone na poziomie ogólnouczelnianym zasady projektowania i zatwierdzania programów kształcenia, które zawiera *Uchwała Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Nr 28/2016/2017 z dn. 30.01.2017 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących uchwalania programów studiów wyższych, studiów podyplomowych, kursów doszkalających oraz szkoleń.*

Regulacje zawarte w powyższej uchwale jednoznacznie wskazują, iż zarówno w procesie tworzenia, jak i doskonalenia programu kształcenia powinny zostać pozyskane opinie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych oraz uwzględnione wnioski z analizy zgodności efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy, jak również wnioski z analizy wyników monitoringu karier zawodowych absolwentów. W toku wizytacji uzyskano informację, iż programy kształcenia realizowane na ocenianym kierunku były doskonalone zgodnie z przyjętymi w uczelni uregulowaniami i stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby poszczególnych grup interesariuszy.

Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie uzyskał uprawnienia do prowadzenia kształcenia na kierunku *komunikacja europejska* na poziomie studiów I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim na mocy decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Syg. DKN.ZNU.6051.10.2012.1.BR z dn. 12.02.2013 r., poprzedzonej rozpatrzeniem przez PKA wniosku, w sprawie którego Prezydium PKA wydało pozytywną opinię, wyrażoną w Uchwale Nr 1/1/2013 z dn. 17.01.2013 r.

Programy kształcenia realizowane na kierunku *komunikacja europejska* w ramach studiów I i II stopnia zostały opracowane w oparciu o KRK, przyjęte i zatwierdzone przez Radę Naukową Instytutu Kultury Europejskiej w *Uchwale Nr 5 z dn. 21.05.2012 r. w sprawie uchwalenia programu kształcenia dla kierunku komunikacja europejska na poziomie studiów I oraz II stopnia o profilu ogólnoakademickim.* Z kolei efekty kształcenia zostały przyjęte przez Senat Uczelni na mocy *Uchwały Nr 286/2011/2012 z dnia 30.01.2012 r. w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunku komunikacja europejska studia pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim.* W 2017 roku akademickim zakończono prace nad przeprofilowaniem

kierunku *komunikacja europejska*, w wyniku których na mocy Uchwały Senatu nr 105/2017/2018 z dn. 18.12.2017 r. od roku akademickiego 2018/2019 uruchomiono kształcenie o profilu praktycznym.

W pracach nad tworzeniem programu kształcenia dla profilu ogólnoakademickiego uczestniczyli interesariusze wewnętrzni, których stanowili nauczyciele akademicy, jak również studenci i absolwenci jednej ze specjalności realizowanej na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, z której wizytowany kierunek się wywodzi. Podczas wizytacji nie wskazano wzorców krajowych, bądź międzynarodowych, pod których wpływem powstawały programy nauczania dla ocenianego kierunku, jednakże zwrócono uwagę, iż najbardziej istotne oddziaływanie na kształt programów miały opinie interesariuszy zewnętrznych, które pozyskano podczas nieformalnych spotkań z przedstawicielami lokalnego i regionalnego rynku pracy.

W kolejnych latach programy nauczania realizowane na kierunku *komunikacja europejska* ulegały nielicznym korektom. Wprowadzane zmiany były na ogół wdrażane w oparciu o zgłoszone potrzeby studentów, zmieniające się przepisy prawa, wyniki badań naukowych oraz aktualną wiedzę z zakresu dyscyplin naukowych, z których kierunek się wywodzi, ocenę realizacji efektów kształcenia, cykliczne przeglądy programowe ze szczególnym uwzględnieniem oferowanych w ramach kierunku specjalności, a także wyniki badań przeprowadzanych wśród studentów, opinie sformułowane w ramach konsultacji np. z kadrami akademicką i otoczeniem zewnętrznym współpracującym z Instytutem Kultury Europejskiej w Gnieźnie. Wprowadzone zmiany dotyczyły: aktualizacji treści kształcenia, wprowadzenia nowych przedmiotów, specjalności, zmiany sekwencji przedmiotów, formy realizacji lub metody weryfikacji efektów kształcenia, zwiększeniu liczby godzin zajęć danego przedmiotu, bądź zmiany liczby punktów ECTS.

Wpływ interesariuszy wewnętrznych, którymi są studenci i kadra akademicka na kształtowanie i doskonalenie programów kształcenia kierunku *komunikacja europejska*, w szczególności ich udział w procesie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programów studiów odbywa się poprzez działalność w gremiach działających na rzecz zapewnienia i poprawy jakości kształcenia. W powyższym celu na poziomie uczelni powołano Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia, z kolei w Instytucie Kultury Europejskiej Instytutową Komisję ds. Jakości Kształcenia, w ramach której działają: Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia. Ponadto na poziomie Instytutu Kultury Europejskiej funkcjonuje Rada Instytutu, która również czuwa i monitoruje jakość kształcenia na wizytowanym kierunku. W pracach powyższych organów

uczestniczą nauczyciele akademicki oraz przedstawiciele studentów delegowani przez Samorząd Studencki.

Jednym z głównych obszarów działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w Instytucie Kultury Europejskiej w Gnieźnie w zakresie monitorowania i oceny jakości kształcenia są cykliczne przeglądy programów kształcenia, w tym programu realizowanego na kierunku *komunikacja europejska*. Zgodnie z zakresem kompetencji działania w powyższym zakresie realizuje Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia, który wypracowuje propozycje zmian i konsultuje je z gronem interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Monitorowanie jakości kształcenia odbywa się na bieżąco, z kolei kompleksowe przeglądy programów mają miejsce co najmniej raz w roku akademickim. Przegląd programu kształcenia polega na jego analizie pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz obejmuje ocenę: efektów kształcenia, sylabusów, systemu punktów ECTS, treści kształcenia, form i metod realizacji oraz weryfikacji efektów kształcenia, a także protokołów zaliczeniowych.

Z dokumentacji przedłożonej podczas wizytacji wynika, iż stałe czuwanie nad realizacją programu kształcenia oraz przeglądy programowe przyczyniły się do bieżącej aktualizacji sylabusów. Powyższe działania zostały zainicjowane zidentyfikowaniem szeregu uchybień np. w zakresie formułowania efektów kształcenia, korelacji treści kształcenia z efektami kształcenia, wskazywania efektów, których nie zdefiniowano dla ocenianego kierunku, bądź zamieszczania zbyt wielu pozycji literatury. W przypadku metod weryfikacji efektów kształcenia stwierdzono, iż wymagają doprecyzowania. Powyższe uchybienia omówiono na posiedzeniu Rady Instytutu oraz z osobami odpowiedzialnymi za poszczególne moduły w celu ich wykluczenia. Działania te jednak okazują się być mało skuteczne, biorąc pod uwagę ogólnikową koncepcję kształcenia i niespecyficzną sylwetkę absolwenta kierunku i sformułowane w niezrozumiały sposób efekty kształcenia, co zostało wykazane w kryterium 1 i w świetle nieprawidłowości w programie studiów wykazanych w kryterium 2, w tym w zakresie przestrzegania przepisów prawa.

Pod kątem doskonalenia programów kształcenia realizowanych na ocenianym kierunku Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie dokonuje oceny realizacji efektów kształcenia, która obejmuje wszystkie rodzaje zajęć i jest prowadzona na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania. W ocenie realizacji efektów kształcenia uczestniczą interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni, a w szczególności kadra akademicka, studenci oraz Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia.

Zgodnie z przyjętą zasadą ocena realizacji efektów kształcenia obejmuje: ocenę zajęć dydaktycznych przez studentów, hospitację zajęć dydaktycznych oraz analizę protokołów zaliczeniowych. Podstawowe źródło informacji na temat realizacji efektów kształcenia stanowi

kadra realizująca zajęcia na ocenianym kierunku oraz osoba odpowiedzialna za praktyki. Sprawdzenie efektów kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów.

W toku wizytacji uzyskano informację, iż dokonane analizy oraz przeglądy dokumentacji za rok akademicki 2017/2018 pozwoliły na stwierdzenie, że wszystkie efekty kształcenia zostały zrealizowane, prowadzący przedmioty stosowali różnorodne oceny, których zasadność wystawienia nie budziła wątpliwości. Bez zastrzeżeń wypadły zadeklarowane w sylabusach i zastosowane przez prowadzących metody realizacji i weryfikacji efektów kształcenia, także uzyskanych w ramach praktyk zawodowych. W toku ankietyzacji studentów nie stwierdzono trudności w osiąganiu efektów kształcenia, również analizy przydziału punktów ECTS nie zdiagnozowały nieprawidłowości w oszacowaniu nakładu pracy studenta niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Z kolei dokumentacja potwierdzająca etapowe i końcowe osiąganie przez studentów zakładanych efektów kształcenia została zgromadzona i jest przechowywana zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującymi oraz przyjętymi w uczelni.

W odniesieniu do procesu dyplomowania wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia przewiduje wybiórczy przegląd prac dyplomowych, jako mechanizm służący podnoszeniu ich jakości. Działania w powyższym zakresie prowadzi Zespół ds. Jakości Kształcenia, który aktualnie zajmuje się wyjaśnieniem przyczyn podchodzenia do egzaminu dyplomowego po terminie. Zgodnie z przyjętą zasadą prace dyplomowe, które wyróżniają się wysokim poziomem merytorycznym, są udostępniane w bibliotece Instytutu Kultury Europejskiej jako wzorcowe. W takim przypadku ich przegląd ma charakter otwarty. Prace wyróżniające się zgłaszane są do publikacji. Dodatkowym elementem weryfikacji prac dyplomowych jest system antyplagiatowy, przez który przepuszczana jest każda praca dyplomowa.

Deklarowane analizy w świetle oceny realizacji programu studiów zawartej w kryterium 2 mają jednak charakter powierzchowny i nie wychwyciły nieprawidłowości związanych z niewłaściwym powiązaniem form zajęć i wynikających z nich metod weryfikacji z efektami kształcenia, brakiem kryteriów oceny uwzględniających kompetencje nierodzimych użytkowników języka polskiego, niewłaściwy zakres tematów prac dyplomowych niepowiązanych z dyscyplinami, do których zostały przypisane kierunkowe efekty kształcenia itd.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia umożliwia studentom wpływ na program i warunki kształcenia w ramach powszechnie stosowanej ankietyzacji. Badania ankietowe w Instytucie Kultury Europejskiej w Gnieźnie przeprowadzane są zgodnie

z ogólnouczelnianą procedurą wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, a nadzór nad ich prawidłowym przebiegiem sprawują władze instytutu oraz Samorząd Studencki.

Podczas ankietyzacji studenci dokonują oceny nauczycieli akademickich oraz sposobu prowadzenia zajęć dydaktycznych. Z ankiet wypełnionych dotychczas przez studentów Instytutu Kultury Europejskiej wynika, że kadra prowadząca zajęcia na kierunku *komunikacja europejska* oceniana jest na ogół bardzo dobrze. Studenci pozytywnie oceniają przygotowanie pracowników do zajęć, ich życzliwość oraz punktualność. Ankiety wykazały, iż zdecydowana większość prowadzących zajęcia zapoznała studentów z programem zajęć podczas pierwszego spotkania oraz poinformowała o formie zaliczenia przedmiotu. Bez zastrzeżeń ankietowani wyrazili się także na temat sposobu prowadzenia zajęć. W toku wizytacji uzyskano informację, iż w oparciu o ankiety Zespół ds. Jakości Kształcenia postulował m.in. konieczność podnoszenia efektywności kształcenia poprzez doskonalenie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich, co uzyskało poparcie także po przeprowadzonych hospitacjach zajęć dydaktycznych, jak również ocenie sylabusów i analizie rozkładu ocen z zaliczeń poszczególnych przedmiotów. Realizację działań rozpoczęto na początku 2018 roku, od przeprowadzenia dwudniowego szkolenia z nowych metod dydaktycznych podnoszących kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich, podczas którego wskazano na konieczność częstszych hospitacji oraz rozpowszechnienia analizy ich rezultatów, a także na potrzebę stałego monitorowania wyników ankiet studenckich.

Poza badaniami ankietowymi studenci, jako interesariusze wewnętrzni mają możliwość wypowiedziania się na temat realizacji programu kształcenia w ramach bezpośredniego kontaktu z nauczycielami akademickimi, władzami instytutu, a także pracownikami administracji, jak również poprzez Samorząd Studencki i reprezentację w Radzie Instytutu, Zespole ds. Jakości Kształcenia, bądź senacie uczelni. Podczas wizytacji uzyskano informację, iż reprezentanci studentów są na ogół obecni podczas posiedzeń tych gremiów oraz aktywnie uczestniczą w ich obradach, co zapewnia skuteczną wymianę informacji pomiędzy studentami, a uczelnią. Odpowiedzią na zgłoszone postulaty studentów było wprowadzenie oferty specjalnościowej realizowanej na ocenianym kierunku, a aktualnie przejście na praktyczny profil kształcenia.

W zakresie projektowania, zatwierdzania i doskonalenia programu kształcenia Instytut Kultury Europejskiej pozyskuje informacje z otoczenia społeczno-gospodarczego, które następnie stara się wykorzystywać do doskonalenia programów nauczania, w tym także realizowanych na kierunku *komunikacja europejska*. Aktualnie prowadzona współpraca opiera się na nieformalnych spotkaniach, które służą pozyskaniu informacji o potrzebach rynku, bądź

kwalifikacjach absolwentów. Najczęściej omawianą tematyką jest realizacja praktyk studenckich.

W odniesieniu do ocenianego kierunku władze Instytutu Kultury Europejskiej pozyskiwały sukcesywnie opinie od potencjalnych pracodawców, a także zajmowały się analizą raportów z badań na temat deficytowych umiejętności i kompetencji społecznych pracowników np. *Rynek pracy powiatu gnieźnieńskiego*. W odniesieniu do programów nauczania realizowanych na ocenianym kierunku przeprowadziły szereg indywidualnych konsultacji o charakterze nieformalnym. Pozyskane wówczas informacje zostały wykorzystane do określenia sylwetki absolwenta kierunku *komunikacja europejska*. Ponadto przyczyniły się do wprowadzenia przedmiotu *Sztuka autoprezentacji*, jak również modułu *Pozyskiwanie funduszy europejskich*.

Ponadto w oparciu o dane z powyższego raportu stwierdzono, że rynek pracy potrzebuje absolwentów, którzy jest wyposażeni w typowe dla studiów humanistycznych umiejętności miękkie, takie jak: zdolności do komunikowania się, gotowości do samorozwoju i podnoszenia swoich kompetencji w celu dostosowywania się do potrzeb definiowanych przez rynek pracy. Jednocześnie spotkanie z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego ujawniło, że prowadzono konsultacje nie mają charakteru kompleksowego i nie pozwalają na zdiagnozowanie potrzeb rynku pracy związanych ze specyfiką ocenianego kierunku.

Realnym poświadczeniem wpływu otoczenia społeczno-gospodarczego na proces kształcenia prowadzonego na ocenianym kierunku jest prowadzenie zajęć przez praktyków, zwłaszcza w modułach specjalnościowych. Kadra aktywna zawodowo formułując efekty kształcenia z zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz określając treści kształcenia wraz ze sposobem realizacji i metodami weryfikacji efektów kształcenia zapewnia przenikanie na proces kształcenia potrzeb i oczekiwań rynku pracy. Kolejnym obszarem współpracy Instytutu Kultury Europejskiej w Gnieźnie z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest proces dyplomowania, czego potwierdzeniem są prace dyplomowe powstałe na potrzeby interesariuszy zewnętrznych. Jednak ich problematyka i forma nie spełnia wymagań stawianych pracom dyplomowym na kierunku o profilu ogólnoakademickim, co wykazano w kryterium 2.

W celu doskonalenia programów nauczania realizowanych na kierunku *komunikacja europejska*, a w szczególności w zakresie ich dostosowywania do potrzeb rynku pracy Instytut Kultury Europejskiej monitoruje losy zawodowe absolwentów oraz utrzymuje bezpośrednie kontakty z absolwentami. Na poziomie uczelni niezależnie od zasobów w Ogólnopolskim Systemie Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych (ELA) prowadzony jest własny monitoring losów zawodowych absolwentów. Badania wśród absolwentów przeprowadzane są w oparciu o regulacje zawarte w Zarządzeniu Rektora

nr 453/2015/2016 z dn. 09.11.2015 r. oraz w Zarządzeniu Rektora Nr 83/2012/2013 z dn. 03.06.2013 r. Dotychczasowe wyniki z badań przeprowadzonych wśród absolwentów kierunku *komunikacja europejska* wskazują ogólne zadowolenie z uzyskanej podczas studiów wiedzy, kompetencji i umiejętności, jak również ich przydatność na rynku pracy. Potwierdzeniem powyższego są także dane zawarte w systemie ELA, które jednoznacznie wskazują, że pracodawcy pozytywnie postrzegają efekty kształcenia osiągnięte przez absolwentów kierunku *komunikacja europejska*

3.2.

Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie czuwa nad dostępnością informacji dla poszczególnych grup interesariuszy, co stanowi jeden z głównych obszarów działania w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Uczelnia, w tym Instytut Kultury Europejskiej podejmują w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia działania mające na celu sprawdzenie przyjętego sposobu zapewniania publicznego dostępu do informacji na temat studiów, kształcenia, programów i realizacji planów studiów wszystkim beneficjentom procesu kształcenia, w tym absolwentom i potencjalnym pracodawcom. Przegląd stron internetowych potwierdza kompletność zasobów informacyjnych. Wsparciem dla uczelni jest system informacyjny USOS służący do obsługi toku studiów, który w istotny sposób umożliwia i usprawnia przepływ informacji.

Prowadzone strony internetowe stanowią przejrzyste, logicznie uporządkowane i systematycznie aktualizowane zbiory informacji o działalności uczelni i instytutu, co więcej zawierają ogólne charakterystyki kierunków, plany zajęć, informacje o terminach egzaminów, konsultacjach, zmianach w organizacji zajęć, prowadzonych badaniach naukowych, organizowanych konferencjach naukowych, a także o bieżących wydarzeniach związanych z Instytutem Kultury Europejskiej. Za pośrednictwem stron wszyscy zainteresowani, w tym studenci mają możliwość śledzenia informacji dotyczących: struktury uczelni, oferty kształcenia, procesu rekrutacji, odpłatności za studia, bazy dydaktycznej, pomocy materialnej, w tym wsparcia oferowanego dla osób niepełnosprawnych, programów mobilnościowych, zasobów bibliotecznych, wewnętrznych aktów prawnych oraz wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Poza informacjami w formie elektronicznej wszelkie informacje na temat programu kształcenia i planu studiów są dostępne dla studentów w punktach administracji Instytutu Kultury Europejskiej oraz na tablicach ogłoszeń. W kwestii efektów i treści kształcenia, form i metod kształcenia oraz kryteriów weryfikacji efektów, literatury podstawowej i dodatkowej, a także

innych wymagań, jakie należy spełnić, aby uzyskać zaliczenie studenci są informowani przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach z każdego przedmiotu.

Dalszy przegląd zasobów informacyjnych zamieszczonych na stronie internetowej Uczelni wykazał, iż zawiera ona informacje o kadrze dydaktycznej, w tym o nauczycielach akademickich realizujących zajęcia na ocenianym kierunku. Ponadto dane widniejące na stronach dotyczą projektów badawczych i konferencji, prowadzonej współpracy z otoczeniem zewnętrznym na poziomie krajowym i międzynarodowym, umiędzynarodowienia procesu kształcenia, praktyk i staży.

Z uzyskanych podczas wizytacji informacji wynika, iż działania pro jakościowe podejmowane w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia obejmują swym zakresem zasoby informacyjne. Zawartość stron internetowych jest śledzona i aktualizowana na bieżąco. W zależności od potrzeb różnych grup interesariuszy strony są poszerzane o nowe informacje oraz zakładki. Podczas spotkania zew studentami ujawniła się jednak potrzeba przygotowania części informacji w języku rosyjskim lub ukraińskim, pomimo że wielu studentów z tych krajów przyjeżdża do Instytutu Kultury Europejskiej i decyduje się na podjęcie studiów na ocenianym kierunku przynajmniej przez jeden semestr.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie stosuje określone na poziomie uczelni zasady projektowania, zatwierdzania i doskonalenia programów kształcenia. Jednostka stara się realizować wszystkie zadania wynikające z wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, jednak nie zawsze są one skuteczne, a czasem mają charakter fasadowy, czego konsekwencją są zdiagnozowane w kryterium 1 i 2 problemy i nieprawidłowości.

Do pozytywnych elementów działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia niewątpliwie zaliczyć należy identyfikowanie i reagowanie na potrzeby poszczególnych grup interesariuszy, w tym rynku pracy, choć działania te nie mają charakteru systemowego. Istotne znaczenie dla poprawy jakości kształcenia mają pomiary realizacji efektów kształcenia, kontakty ze studentami, pracownikami i absolwentami, a także współpraca z interesariuszami zewnętrznymi, które wspomagają dostosowanie programów kształcenia do ich potrzeb, jednakże nie identyfikują w pełni niedoskonałości programu. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia zapewnia poszczególnym grupom interesariuszy udział i realny wpływ na jakość kształcenia oferowanego w ramach ocenianego kierunku, co odbywa się poprzez narzędzia służące do oceny kadry akademickiej, zajęć dydaktycznych oraz innych aspektów funkcjonowania uczelni. Za mocną stroną systemu zapewnienia jakości kształcenia

należy uznać jego czuwanie nad zapewnieniem dostępu do informacji jak największej grupie interesariuszy, gdyż uczelnia, w tym Instytut Kultury Europejskiej wielotorowo zapewniają publiczny dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia oraz przyznawanych kwalifikacjach, rekrutacji, możliwościach dalszego kształcenia i zatrudnienia absolwentów. Uczelnia skutecznie wykorzystuje wyniki oceny publicznego dostępu do informacji w podnoszeniu jego jakości, co jest czynione na bieżąco w porozumieniu ze wszystkimi grupami odbiorców. Słabością dostępu do informacji jest brak strony internetowej w języku rosyjskim lub ukraińskim.

O ocenie zadowalającej w kryterium 3 zaważyła nieskuteczność części podejmowanych w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia działań, które nie wychwyciły nieprawidłowości, których skutkiem jest ocena częściowa w kryterium 1 zadowalająca w kryterium 2.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Skuteczne wdrożenie wewnętrznego systemu jakości kształcenia zwłaszcza w obszarze działań związanym z:
 - a) oceną komplementarności prowadzonych w jednostce badań naukowych i prac rozwojowych z koncepcją kształcenia na ocenianym kierunku;
 - b) jasnością i jednoznacznością formułowania efektów kształcenia na poziomie kierunku i modułów zajęć;
 - c) okresowym przeglądem programu studiów i treści kształcenia w kontekście możliwości realizacji kierunkowych efektów kształcenia i zgodności z obowiązującymi normami prawnymi;
 - d) poprawności wyszczególnionych w sylabusach metod kształcenia i metod weryfikacji efektów kształcenia oraz kryteriów oceniania;
 - e) oceną spójności problematyki prac dyplomowych z kierunkowymi efektami kształcenia, dyscyplinami, do których zostały one przypisane i profilem studiów.
2. Przygotowanie – po konsultacji ze studentami obcokrajowcami – części informacji na stronach internetowych IKE w języku rosyjskim lub ukraińskim.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

4.1.Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry

4.2.Obsada zajęć dydaktycznych

4.3.Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Zajęcia na kierunku komunikacja europejska w roku akademickim 2018/2019 prowadzi ok. 30 nauczycieli akademickich posiadających dorobek w zakresie dyscyplin, do których odnoszą się efekty kształcenia, a więc w zakresie: filozofii, historii, kulturoznawstwa, językoznawstwa (studia I i II stopnia) oraz literaturoznawstwa, historii sztuki i religioznawstwa (studia I stopnia). Najliczniejszą – trzynastoosobową grupę stanowią historycy, z których trzech łączy warsztat historyka z kompetencjami historyka sztuki albo archeologa lub prawnika. Wśród pięciu filozofów jeden jest również teologiem, a wśród trzech kulturoznawców jedna osoba posiada także tytuł naukowy z literaturoznawstwa. Historia, filozofia i kulturoznawstwo to zatem dyscypliny najliczniej reprezentowane w gronie wykładowców na ocenianym kierunku, choć przewaga historyków w tej grupie jest wyraźna. Pozostałe dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia, czyli językoznawstwo, literaturoznawstwo, historia sztuki i religioznawstwo posiadają jedno-, maksymalnie dwuosobową reprezentację. Zespół ten wspiera dwóch politologów, kilku lektorów języków obcych oraz wykładowcy-praktycy, prowadzący zajęcia warsztatowe – m.in. *warsztat radiowy* czy *praktyczne zajęcia audiowizualne*. Ta dysproporcja pomiędzy historykami a przedstawicielami innych nauk humanistycznych, do których przypisano kierunek i nauk społecznych, do których także odnoszą się efekty kształcenia nie znajduje swojego uzasadnienia w sformułowaniu kierunkowych efektów kształcenia, szczególnie dla studiów II stopnia o profilu ogólnoakademickim. O ile bowiem efekty kierunkowe dla studiów I stopnia wskazują na wagę kontekstu historycznego omawianych zjawisk (choć raczej spojrzenie historyków traktują jako równo-, a nie pierwszorzędne, np. K_W03: student „*ma uporządkowaną wiedzę na temat filozoficznych, społeczno-kulturowych, historycznych, polityczno-prawnych podstaw komunikacji europejskiej*”), to efekty zdefiniowane dla studiów II stopnia wprost do historii nie odnoszą się wcale, a nacisk położony jest raczej na obserwację współczesności przy zastosowaniu warsztatu innych nauk humanistycznych i społecznych, np. K_W04: student *zna rozszerzoną terminologię z zakresu wiedzy o komunikacji, kulturze i mediach*, K_W05: student *ma gruntowną wiedzę o wpływie mediów*

na zachowania społeczne; dotyczy to również nowych mediów, K_W06: student rozumie wpływ mediów w odniesieniu do kulturowych i komunikacyjnych wymiarów życia indywidualnego i zbiorowego, K_W09: student ma poszerzoną wiedzę na temat współczesnego życia kulturowego, w tym instytucji kultury, K_W10: student wszechstronnie zna i dogłębnie rozumie poglądy wybranych teoretyków mediów i komunikacji oraz badaczy kultury, K_W13 student: ma uporządkowaną wiedzę o komunikacyjnych uwarunkowaniach współczesnych procesów kulturowych, K_W15 student ma uporządkowaną wiedzę o strukturze i funkcjach podstaw prawnych w komunikacji medialnej. Przy tak zdefiniowanych efektach kształcenia rola historyków w kształceniu na ocenianym kierunku powinna być mniejsza.

Zespół nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku tworzą (w mniej więcej takich samych proporcjach) pracownicy niesamodzielnymi ze stopniem dr oraz samodzielnymi ze stopniem dr habilitowanego lub tytułem profesora. Aktywność naukowa kadry przejawiająca się w liczbie zrealizowanych bądź prowadzonych właśnie grantów badawczych, publikacjach naukowych, udziale w konferencjach naukowych i organizacji przedsięwzięć popularno-naukowych (wykładów, konferencji, seminariów i wystaw) potwierdza wysokie jej kompetencje merytoryczne, zaś doświadczenie w pracy dydaktycznej, pozytywne opinie studentów wyrażane w ankietach ewaluujących zajęcia oraz nagrody za osiągnięcia dydaktyczne rokrocznie przyznawane przez Rektora UAM wybranym pracownikom IKE świadczą o kompetencjach dydaktycznych odpowiednich do prowadzenia kształcenia na ocenianym kierunku. Kompetencje dydaktyczne kadry akademickiej pozwalają na stosowanie tradycyjnych metod aktywizujących takich jak dyskusja, pogadanka, praca z tekstem źródłowym oraz wprowadzanie bardziej zaawansowanych metod kształcenia typu debata oksfordzka oraz projekt. Nauczyciele akademicy przygotowani są także do wykorzystywania współczesnych metod cyfrowych, przede wszystkim w postaci prezentacji multimedialnych. Kadra posiada także właściwe kwalifikacje dydaktyczne służące przygotowaniu studentów do podjęcia samodzielnej pracy badawczej.

4.2.

Przy obsadzie zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku władze IKE kierują się zasadą zgodności dorobku naukowego wykładowcy bądź jego doświadczenia zawodowego z dyscypliną naukową i treściami przypisanymi do poszczególnych przedmiotów. Przydziału zajęć dokonuje zastępca dyrektora IKE w porozumieniu z pracownikami poszczególnych zakładów. Z danych dostarczonych przez jednostkę wynika, że dobór większości wykładowców jest właściwy, choć

w kilku przypadkach zastrzeżenia budzi słaby związek dorobku naukowego lub doświadczenia zdobytego poza uczelnią prowadzącego zajęcia z ich merytorycznym zakresem. Np. w roku akademickim 2018/2019 zajęcia *Obrazy dyplomatów w literaturze i w filmie* prowadzi doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce, choć jego dorobek naukowy koncentruje się na relacjach polsko-ukraińskich oraz współpracy samorządowej i ma wyraźnie politologiczny, a nie kulturoznawczy charakter. Z kolei 30h kurs *Gender studies* dla studentów studiów II stopnia powierzono doświadczonemu historykowi, w dorobku którego – według danych przedstawionych przez jednostkę – tylko jedna publikacja (zbiorowa, której był współredaktorem) dotyczy płci. Została ona zresztą wymieniona jako osiągnięcie dydaktyczne, a nie naukowe. Ten sam wykładowca na studiach II stopnia prowadzi *Wstęp do medioznawstwa*. Efekty i treści przypisane do tego przedmiotu (np. miejsce medioznawstwa we współczesnej nauce i praktyce społecznej, odmiany medialnego przekazu, gatunki medialne – rodzaje, gatunkowa analiza dzieła, instytucje branży (rynku) medialnego, rozwój rynków medialnych we współczesnej Europie) w żaden sposób nie korelują z jego specjalnością i dorobkiem naukowym. Zastrzeżenia wzbudza także powierzenie historykowi piszącemu w ostatnich latach o „historii kultury niemieckiej, zachodnioeuropejskich intelektualistach i debatach imigracyjnych toczonych w RFN, o zagładzie chorych psychicznie podczas II wojny światowej” zajęć z przedmiotu *Interpretacja tekstów popkultury*, podczas których studenci uczą się interpretacji piosenki i wiersza, Visual art, powieści popularnej, kryminału, filmu, reklamy. Specjalista od Imperium Rzymskiego, w szczególności ówczesnego prawa publicznego również nie jest najlepszym kandydatem na prowadzącego przedmiot *Współczesne kultury iberyjskie*, w efekcie którego student będzie umiał rozpoznać m.in. 1) *dzieła XX-wiecznych malarzy hiszpańskich*, 2) *autorów hiszpańskich współczesnej literatury*, 3) *współczesnych twórców filmowych pochodzenia hiszpańskiego*, 4) *hiszpańską kuchnię regionalną*. Zastrzeżenia budzi także powierzanie prowadzenia prac dyplomowych osobom, których dorobek naukowy nie odpowiada dyscyplinie naukowej, której dotyczy praca, np. dotycząca impresjonizmu w malarstwie rosyjskim i francuskim została przygotowana pod opieką archeologa i historyka, którego zakres zainteresowań naukowych dotyczy wąskiej problematyki tkactwa i tkanin w starożytnej Grecji i Rzymie, a praca o społeczności fanów w popkulturze na przykładzie anime i gier cyfrowych pod opieką historyka z dorobkiem naukowym w historii społecznej w kontekście tożsamości narodowej mieszkańców Naddniestrza, przy czym opisane tu przykłady nie należą do wyjątków w praktyce korelacji tematów prac dyplomowych z dyscypliną i specjalizacją naukową ich opiekunów.

Stwierdzone przypadki niewłaściwej obsady zajęć wiążą się z zasygnalizowaną powyżej dominacją historyków w zespole dydaktycznym związanym z *komunikacją europejską*.

4.3.

Polityka kadrowa IKE związana z ocenianym kierunkiem nastawiona jest przede wszystkim na profilowanie badań zatrudnionych w jednostce nauczycieli akademickich w zakresie szeroko pojętej komunikacji, tak by wyniki prowadzonych prac badawczych mogły być włączane do treści kształcenia na kierunku komunikacja europejska, przy czym słabością tej polityki jest zbyt rozbudowany w stosunku do innych dyscyplin naukowych, zasób kadrowy związany z dyscypliną historia.

Władze jednostki starają się stworzyć jak najlepsze warunki do rozwoju naukowego pracowników poprzez finansowanie publikacji naukowych, procedur awansowych i tłumaczeń aplikacji grantowych oraz zakupy literatury niezbędnej do badań. Wykładowcy nie mogą jednak liczyć na finansowanie wyjazdów badawczych (np. na kwerendy) i udziału w konferencjach naukowych. W opinii pracowników jednostki wynika to z niewystarczającego wsparcia finansowego IKE przez władze uczelni oraz zbyt wysokich kosztów pośrednich, którymi obarczane są projekty badawcze. Mimo odczuwalnego niedofinansowania działalności naukowej w latach 2013-2017 siedmiu doktorów uzyskało habilitację, w tym czterech stanowisko profesora nadzwyczajnego. Kolejne habilitacje są w toku. Pracownikom wizytowanej jednostki stwarza się także możliwości podnoszenia kompetencji dydaktycznych i zarządczych. Władze jednostki oraz uczelni wspierają finansowo studia podyplomowe kadry, np. w zakresie zarządzania szkołą wyższą, w zakresie technologii informacyjnych, prawa autorskiego, pozyskiwania projektów europejskich. Dodatkowe działania doskonalące umiejętności dydaktyczne podjęte zostaną w ramach uruchomionego na UAM w marcu 2018 r. programu „Uniwersytet Jutra”, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach POWER, ścieżka 3.5. Nauczyciele akademicy IKE będą mieli okazję odbyć dydaktyczne staże zagraniczne, uczestniczyć w szkoleniach z nowoczesnych metod dydaktycznych, doskonalić znajomość języków obcych. Władze wizytowanej jednostki starają się motywować nauczycieli akademickich do rozwoju naukowego i zawodowego upowszechniając myślenie, że sukces osoby jest sukcesem zespołu. Zgodnie z tym przekonaniem osiągnięcia każdego pracownika są ogłaszane na Radzie IKE, na zebraniu wszystkich pracowników, a także promowane za pomocą dostępnych mediów.

Zatrudnianie nowych pracowników odbywa się w drodze dwuetapowego konkursu, a wszyscy nauczyciele akademicy jednostki podlegają ocenie okresowej. Ma ona charakter kompleksowy, obejmujący ocenę zarówno działalności naukowej, jak i dydaktycznej oraz organizacyjnej. W ocenie tej brane są pod uwagę także wyniki ankiet studenckich. Należy podkreślić, że oceniany kierunek studiów cieszy się stosunkowo dużą (ok. 40%) zwrotnością ankiet, bez względu na ich formę (papierową czy elektroniczną). Wyniki ankiet studenckich są zamieszczane w semestralnych zestawieniach USOS oraz w rocznych raportach BRJK. Są także omawiane na Radzie Instytutu, w której zasiadają przedstawiciele studentów oraz podczas ogólnych spotkań władz IKE ze studentami. Wynikające z nich wnioski uwzględnia się przy występowaniu do władz uczelni o nagrody dydaktyczne oraz przy obsadzie zajęć.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka dba o wysoki poziom merytoryczny zespołu prowadzącego zajęcia na ocenianym kierunku i gotowość nauczycieli akademickich do doskonalenia własnych kompetencji naukowych, dydaktycznych i zarządczych. Żadnych zastrzeżeń nie wzbudza także procedura zatrudniania pracowników oraz pozyskiwania opinii studenckich o zajęciach i wykorzystywania wynikających z nich wniosków do planowania obciążenia dydaktycznego wykładowców. Słabością polityki kadrowej jest utrzymywanie nieuzasadnionej względami dydaktycznymi dysproporcji między historykami i przedstawicielami innych dyscyplin naukowych, do których przypisano kierunek studiów. W efekcie zastrzeżenia wzbudza obsada niektórych zajęć oraz opieka naukowa nad pracami dyplomowymi, szczególnie dotyczącymi współczesnych zjawisk kulturowych na kierunku *komunikacja europejska*.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Wzmocnienie potencjału kadrowego, którym dysponuje jednostka o osoby reprezentujące inne dyscypliny naukowe niż historia, do których zostały przypisane kierunkowe efekty kształcenia.
2. Zapewnienie obsady wszystkich zajęć przez osoby, których dorobek naukowy lub doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią odpowiada problematyce prowadzonych zajęć.
3. Wprowadzenie zasady powiązania problematyki prac dyplomowych z dyscypliną naukową i doświadczeniem badawczym ich opiekunów.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Instytut Kultury Europejskiej UAM podejmuje współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, przede wszystkim, w zakresie oddziaływania naukowego, dydaktycznego, co w *Raporcie samooceny* jednostka charakteryzuje jako pełnienie funkcji „mediatora i pomostu między tym, co ogólne i lokalne, między Wschodem i Zachodem Europy, między nauką i biznesem”. Instytut angażuje się w liczne przedsięwzięcia podmiotów działających na terenie powiatu gnieźnieńskiego i powiatów ościennych, udostępnia własne zasoby na potrzeby lokalnego środowiska. Ze spotkania z interesariuszami zewnętrznymi, w którym wzięli udział przede wszystkim przedstawiciele instytucji kultury, oświaty, administracji samorządowej oraz pojedynczy przedstawiciele biznesu wynika, że IKE odgrywa bardzo istotną rolę kulturotwórczą w Gnieźnie i powiecie..

Jednym z efektów dobrych relacji z otoczeniem jest opracowanie *Informatora o czasopiśmie gromadzonych w bibliotekach gnieźnieńskich*, dzięki któremu studenci i lokalna społeczność uzyskują pełną informację o ofercie bibliotek, a biblioteki mogą efektywniej wykorzystywać środki na zakup czasopism.

Mniej rozbudowana i sformalizowana jest współpraca włączająca pracodawców w proces opracowania i realizacji programu kształcenia. Spotkania konsultacyjne z interesariuszami zewnętrznymi dotyczące koncepcji kształcenia mają charakter raczej indywidualnych, nieustrukturalizowanych rozmów. W ich wyniku wprowadzono np. przedmiot *promocja kultury w Internecie*. Model współpracy polegający na bilateralnych mniej lub bardziej sformalizowanych konsultacjach skutkuje uwzględnieniem potrzeb pojedynczych instytucji i firm. Jednostka do tej pory nie organizowała spotkań z jednoczesnym udziałem przedstawicieli wielu podmiotów, które umożliwiałyby wprowadzanie do kształcenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych o bardziej kompleksowym charakterze. Uczelnia nie formalizuje również, poza porozumieniami dotyczącymi praktyk, współpracy w zakresie, np. realizacji zajęć dydaktycznych poza IKE, udostępniania wyposażenia, czy rozwiązań technologicznych i organizacyjnych na potrzeby studentów, wsparcia w zakresie pisania prac dyplomowych. Z informacji przekazanych przez pracowników IKE, studentów oraz pracodawców, wynika, że na wizytowanym kierunku odbywają się wykłady gościnne prowadzone przez praktyków, stałym rozwiązaniem jest również prowadzeniem wybranych zajęć poza siedzibą uczelni. Wśród tematów prac dyplomowych realizowanych na studiach II stopnia znalazły się też takie, które

odpowiadały zapotrzebowaniu konkretnych pracodawców i dobrze rokują dla tego typu współpracy na profilu praktycznym.

Potrzebę włączenia pracodawców w proces opracowania programu kształcenia dostrzegł zespół ds. zapewnienia jakości kształcenia IKE UAM, który podczas spotkania w dniu 29.01.2014 r. dostrzegł konieczność sporządzenia i rozesłania ankiet do przedsiębiorców w celu ustalenia preferowanego profilu pracownika. Ankieta ta miała zawierać, m.in., pytania: *Jakich kompetencji najczęściej brakuje kandydatom do pracy z doświadczeniem? Jakich kompetencji najczęściej brakuje kandydatom do pracy bez doświadczenia?* W przekazanych podczas wizytacji dokumentach nie ma jednak informacji, czy ankieta taka została przeprowadzona, nie przedstawiono również żadnego raportu z badania potrzeb pracodawców. Co więcej nie ma dokumentacji potwierdzającej realizację *Zarządzenia nr 453/2015/2016 Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z dnia 9.11.2015 r. w sprawie badania karier zawodowych absolwentów* w postaci przeprowadzenia prowadzenia badań ankietowych dotyczących potrzeb lokalnego rynku pracy choć podjęto analizę raportu z badań na temat deficytowych umiejętności i kompetencji społecznych pracowników przygotowaną przez Powiatowy Urząd Pracy w Gnieźnie w 2012 roku.

O ile dotychczasowy zakres współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym można uznać za wystarczający w przypadku profilu ogólnoakademickiego, to nie jest on dostateczny w przypadku wprowadzanego profilu praktycznego, który zakłada znacznie większy udział przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego zarówno na etapie powstawania i ewolucji koncepcji kształcenia, jak i projektowania treści programowych oraz udziału w ich realizacji programu studiów, jak i jej oceny w ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział podejmuje współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Ma ona charakter, w większym stopniu, oddziaływania zewnętrznego, w mniejszym włączający w sposób ustrukturalizowany pracodawców w funkcjonowanie IKE. Interesariusze zewnętrzni angażują się jednak w opracowanie i realizację programu kształcenia, deklarują wyrażanie opinii o kierunku, czy prowadzenie gościnnych wykładów. Charakter i częstotliwość tych związków, mimo braku systematyczności i kompleksowości można uznać za wystarczający dla profilu ogólnoakademickiego, choć w przypadku profilu praktycznego należałoby oczekiwać bardziej systemowego włączania pracodawców w proces doskonalenia koncepcji kształcenia i realizacji

programu studiów, systemu zapewnienia jakości kształcenia, jak i systematycznie przeprowadzanej analizy potrzeb rynku pracy w oparciu o aktualne badania i raporty.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Utworzenie formalnego ciała zrzeszającego pracodawców z różnych obszarów rynku pracy zatrudniających absolwentów kierunku, które pozwoli na kompleksowe konsultacje dotyczące koncepcji kształcenia i treści programowych.
2. Sformalizowanie współpracy bilateralnej między zakładami pracy a IKE w celu zapewnienia wszystkim studentom stałych miejsc praktyk, umożliwiających realizację sformułowanych dla nich efektów kształcenia.
3. Formalne włączenie pracodawców do zespołu ds. zapewnienia jakości kształcenia.
4. Prowadzenie badań ankietowych dotyczących potrzeb lokalnego rynku pracy lub podejmowanie analizy tych potrzeb w oparciu o aktualne raporty urzędu pracy i innych jednostek administracji państwowej i samorządowej.

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia w IKE odbywa się na kilku płaszczyznach: 1) współpracy naukowej nauczycieli akademickich, której wyniki włączane są do treści kształcenia na ocenianym kierunku studiów, 2) współpracy instytucjonalnej sprzyjającej podejmowaniu wspólnych przedsięwzięć naukowych i dydaktycznych, adresowanych m.in. do studentów *komunikacji europejskiej* 3) mobilności studentów, przede wszystkim w ramach programu Erasmus+. Najbardziej intensywne kontakty międzynarodowe charakteryzują pierwszą z nich. Wykładowcy IKE uczestniczą w zagranicznych konferencjach naukowych, wyjeżdżają na kwerendy archiwalne i biblioteczne, na badania do wyspecjalizowanych jednostek naukowych i z wykładami na uniwersytety, przede wszystkim do Niemiec, Włoch, Izraela, na Ukrainę, do Rosji i Estonii oraz sporadycznie do innych krajów europejskich. Wyjazdy te finansowane są z dostępnych w UAM programów Erasmus+, „Unikatowy Absolwent”, NAWA, z grantów naukowych pracowników IKE przyznawanych przez NCN, NPRH, PNFN, a także ze środków organizatorów konferencji czy uczelni zagranicznych. Program Erasmus+ wykorzystywany jest w wizytowanej jednostce także w celach szkoleniowych i dydaktycznych. Z możliwości odbycia praktyk i wyjazdów stażowych

w ramach *Staff Mobility for Training* skorzystało trzech pracowników administracji IKE (niektórzy wielokrotnie). Z kolei *Staff Mobility for Teaching* umożliwił czasowe włączenie do oferty dydaktycznej zajęć pracowników naukowo-dydaktycznych z University of Nottingham, z Universidad de Zaragoza, z Università degli Studi della Tuscia. Możliwość kontynuacji takich działań w najbliższym czasie zapewni jednostce udział UAM w POWER, w ramach którego przez trzy kolejne lata począwszy od 2019 r. zajęcia dla studentów IKE prowadzić będzie dwóch visiting professors. Współpraca instytucjonalna przejawia się w organizowaniu międzynarodowych konferencji naukowych, wspólnym wydawaniu publikacji naukowych oraz w tworzeniu warunków do rozwijania wspólnych przedsięwzięć dydaktycznych z uczelniami spoza Unii Europejskiej, w tym podejmowania przez studentów uczelni partnerskich studiów równoległych. Umożliwiają to umowy bilateralne, których IKE jak dotąd podpisało sześć: pięć z uczelniami ukraińskimi i jedną z uczelnią rosyjską. Dzięki nim w ciągu ostatnich trzech lat trzech profesorów wizytujących prowadziło w IKE zajęcia, poświęcone kulturowym relacjom UE z Rosją i z Ukrainą.

Z międzynarodowej wymiany studenckiej Erasmus+ na kierunku komunikacja europejska studenci korzystają w dość ograniczonym stopniu. W ramach podpisanych przez jednostkę umów mogą oni kształcić się na dwóch uczelniach niemieckich, trzech włoskich, jednej francuskiej, hiszpańskiej, łotewskiej i szwajcarskiej. Rokrocznie na każdej z nich pojawić się może po dwóch studentów studiów I i II stopnia, największym jednak zainteresowaniem cieszą się wyjazdy do Włoch (po 4 osoby w ciągu ostatnich trzech lat) i do Niemiec (po 1-2 osoby rocznie). W ramach wymiany studenckiej Erasmus+ istnieje także możliwość odbycia praktyk zawodowych, z czego jak dotąd skorzystało troje studentów ocenianego kierunku. Jednostka zdiagnozowała przyczyny takiego stanu rzeczy i jako główne wskazała: niewystarczającą znajomość języka obcego oraz trudną sytuację materialną i brak pewności siebie, niezbędnej do podejmowania decyzji o wyjeździe za granicę i zmianie środowiska społecznego. Władze jednostki oraz Pełnomocnik Dyrektora Instytutu ds. Mobilności podejmują działania sprzyjające pokonywaniu tych barier. Organizowane są spotkania promocyjne, podczas których studenci, którzy wrócili ze studiów na zagranicznej uczelni opowiadają o swoich doświadczeniach oraz spotkania informacyjne, podczas których wyjaśnia się wszystkie procedury związane z organizacją wyjazdu. Studenci zachęceni są do dzielenia się swymi obawami i spostrzeżeniami dotyczącymi studiów za granicą także w mediach społecznościowych. Na etapie układania programu studiów Pełnomocnik pośredniczy w kontaktach z uczelnią partnerską, by ograniczyć do minimum różnice programowe. Wsparcie w doskonaleniu biegłości językowej można jednak ocenić jako niewystarczające.

Zajęcia prowadzone w językach mają charakter incydentalny (np. wykłady profesorów wizytujących czy kurs Baltic University Network „Peoples of the Baltic”, w którym w roku akademickim 2014/2015 uczestniczyło 25 studentów ocenianego kierunku), pojawiają się w ofercie dydaktycznej głównie dzięki programom unijnym. Studenci mają więc niewiele okazji, by sprawdzić i doskonalić swoją znajomość języka obcego w sytuacji zbliżonej do studiów odbywanych w ramach programu Erasmus+ – na wykładach, podczas ćwiczeń i konwersatoriów, w pracach pisemnych i projektowych. Znaczną grupę studentów ocenianego kierunku stanowi młodzież z zagranicy, głównie z Ukrainy i z Rosji. Obowiązuje ją ten sam program studiów, co studentów polskich, stąd niezbędna jest dobra znajomość języka polskiego. Opanowaniu języka polskiego służyć mają obowiązkowe lektoraty (przez 4 semestry) prowadzone przez Studium Języka i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców UAM w Poznaniu oraz zajęcia dodatkowe, organizowane na miejscu czyli w IKE, np. w roku akademickim 2017/2018 dodatkowy kurs języka polskiego dla studentów-obcokrajowców I roku. Udostępnione ZO PKA prace etapowe dowodzą trudności, z jakimi borykają się studenci zagraniczni podejmujący studia w języku dopiero poznawanym. Równoczesne rozpoczynanie nauki języka polskiego i studiów wyższych prowadzonych w języku polskim może nie tylko utrudniać, ale nawet uniemożliwiać osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia przez studentów zagranicznych nie znających bądź słabo władających językiem wykładowym. Odpowiednio szeroka oferta zajęć w języku obcym (np. angielskim lub rosyjskim) stanowiłaby więc istotne wsparcie kształcenia językowego studentów polskich oraz studiów studentów zagranicznych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka prowadzi intensywną współpracę międzynarodową nauczycieli akademickich, której efekty widoczne są w treściach kształcenia na ocenianym kierunku. Podejmuje starania o zwiększenie liczby umów bilateralnych i programów finansowych umożliwiających wykładowcom i studentom *komunikacji europejskiej* wyjazdy zagraniczne oraz o promuje wśród studentów ideę międzynarodowej mobilności naukowej. Słabą stroną stanowi oferta zajęć prowadzonych w językach obcych oraz skuteczność wsparcia udzielanego studentom zagranicznym (głównie zza wschodniej granicy) w pokonywaniu trudności studiowania w języku polskim.

Dobre praktyki

Zalecenia

1. Należy zwiększyć liczbę zajęć w językach obcych (zarówno fakultatywnych, jak i obligatoryjnych).
2. Należy udoskonalić system nauczania języka polskiego studentów zagranicznych, by już na początku studiów byli oni przygotowani do posługiwania się językiem wykładowym.
3. Warto też nawiązać współpracę z organizacjami studenckimi tj. Erasmus Student Network w celu wsparcia promocji idei wyjazdów na uczelni zagraniczne studentów IKE.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Informacje przedstawione przez jednostkę w *Raporcie Samooceny* oraz wizytacja sal dydaktycznych, biblioteki, pokojów pracowników naukowo-dydaktycznych znajdujących się w budynku Instytutu Kultury Europejskiej oraz innych budynków miasteczka uniwersyteckiego mieszczącego się w bezpośrednim sąsiedztwie instytutu pozwalają stwierdzić, że baza dydaktyczna i naukowa wizytowanej jednostki odpowiada potrzebom wynikającym z realizacji procesu kształcenia na kierunku *komunikacja europejska*, jest bezpieczna i spełnia wymagania BHP. Zapewnia ona możliwość osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia, w tym na studiach I stopnia – umożliwia przygotowanie do prowadzenia badań, a na studiach II stopnia – udział w badaniach. W instytucie znajduje się 19 sal wyposażonych w sprzęt multimedialny (w tym projektory, ekrany, głośniki, kamery), wykorzystywany podczas zajęć, co potwierdziły hospitacje przeprowadzone przez ZO PKA. Wśród wszystkich pomieszczeń dydaktycznych wyróżniają się: sala audytoryjna z łączem wideo-konferencyjnym, aula dla 200 osób z kompleksowym wyposażeniem służącym do tłumaczeń symultanicznych, pracownia komputerowa i sala kinowa, w której odbywają się niektóre zajęcia warsztatowe. W całym budynku dostępny jest bezprzewodowy Internet.

Cały kampus, na który składa się budynek dydaktyczny, dom studencki, hala sportowa z zapleczem sanitarnym i siłownią, boisko wielofunkcyjne oraz kort ziemny, stołówka, odeon i klub studencki, w całości przystosowany jest dla osób z niepełnosprawnością. Windy, wyznaczone miejsca parkingowe, podjazdy, wejścia bezprogowe ułatwiają przemieszczanie się pomiędzy budynkami i w ich wnętrzach osobom z niepełnosprawnością ruchową, pętla indukcyjna znajdująca się na auli IKE i dyktafony wspomagają proces uczenia studentom

niedosłyszającym. Osoby zmuszone chorobą do długotrwałej nieobecności na zajęciach lub stałego przebywania w domu uczestniczą w zajęciach dzięki zamontowanym w salach kamerom oraz gotowości nauczycieli akademickich do udostępniania treści wykładowych online. Zarówno sale dydaktyczne jak i projektory, aparaty fotograficzne i sprzęt audio-video, którym dysponuje jednostka bezpłatnie udostępniane są studenckim kołom naukowym oraz studentom przygotowującym prace zaliczeniowe (np. w postaci filmu) oraz prowadzącym badania własne. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że w nowoczesnym budynku IKE wiele pomieszczeń jest przeszklonych, ale zupełnie nieoznaczonych, co utrudniać może studiowanie osobom niedowidzącym. Wzmocnienia wymaga także wyposażenie gabinetów nauczycieli akademickich służących do pracy własnej oraz konsultacji ze studentami. Wszystkie pokoje mają wprawdzie dostęp do sieci internetowej, ale nie we wszystkich znajduje się sprawny podstawowy sprzęt biurowy (komputer + drukarka). Jednostka infrastrukturalnie przygotowana jest do włączania do dydaktyki wykładowców z kraju bądź zagranicy, posiada bowiem 8 apartamentów profesorskich o wysokim standardzie, wyposażonych w podstawowy sprzęt umożliwiający pracę naukową i dydaktyczną.

Program studiów I stopnia o profilu ogólnoakademickim na kierunku *komunikacja europejska* przewiduje 40h praktyk zawodowych. Rekomendowane przez jednostkę miejsca praktyk (głównie instytucje kulturalne i oświatowe) posiadają infrastrukturę i wyposażenie niezbędne do osiągnięcia założonych efektów kształcenia (por. kryterium 2).

7.2.

Biblioteka Instytutu Kultury Europejskiej została utworzona w październiku 2001 r. i przez ponad dziesięć lat funkcjonowała jako zamiejscowa filia Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu. W październiku 2012 r. Zarządzeniem Rektora UAM (Nr 375/2011/2012) otrzymała status samodzielnej Biblioteki IKE. Zbiory biblioteki – w całości zabezpieczone elektronicznie – liczą nieco ponad 56 tys. woluminów z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, 213 czasopism w języku polskim i 77 w językach obcych. Obejmują także teksty naukowe na nośnikach elektronicznych w formacie PDF, wydawnictwa drugoobiegowe, ekslibrisy oraz druki XIX-wieczne. Większość zbiorów Biblioteki IKE znajduje się w wolnym dostępie. Jedynie niewielka ich część (tytuły wydane przed 1945 r.), wyodrębniona została w magazynie Zbiorów Wydzielonych. Wśród zbiorów obcojęzycznych ważne miejsce zajmuje Kolekcja profesora Paula Siegfrieda Jäkela, obejmująca 4704 woluminy druków zwartych (w tym 812 to dzieł sprzed 1945 r.) z zakresu filozofii, filologii klasycznej, historii literatury, historii, nauk społecznych

i historii sztuki. Cenną kolekcją jest także ponad 300 tomów o tematyce judaistycznej przekazanych bibliotece przez Ks. Prymasa Henryka Muszyńskiego.

Zbiory biblioteki są systematycznie wzbogacane nie tylko dzięki darom, ale przede wszystkim planowym zakupom bibliotecznym, odpowiadającym na potrzeby prowadzonych badań naukowych (zarówno wykładowców, jak i studentów) oraz realizowanych programów studiów. Rokrocznie dokonuje się przeglądu zaktualizowanych sylabusów zajęć i w pierwszym rzędzie dokonuje się zakupów tej literatury, która w sylabusach wskazana została jako obowiązkowa. Propozycje zakupu książek zgłaszane są nie tylko przez prowadzących zajęcia, ale także studentów. Na stronie internetowej biblioteki znajduje się formularz zgłoszenia ("Zaproponuj zakup książki"), ale również na miejscu w bibliotece dostępny jest zeszyt, do którego wpisywać można tytuły potrzebnych publikacji.

Z zasobów bibliotecznych zgromadzonych w IKE korzystać mogą wszyscy studenci i pracownicy naukowcy UAM oraz – wyłącznie na miejscu w czytelni – studenci innych gnieźnieńskich uczelni, szkół średnich oraz mieszkańcy Gniezna. Biblioteka zapewnia swoim użytkownikom posiadającym aktualne Konto Czytelnika dostęp do Wirtualnej Biblioteki Nauki, katalogu i zasobów elektronicznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu. Niezrozumiałym dla ZO PKA jest utrzymywanie symbolicznej opłaty abonamentowej za utrzymanie konta (1 zł miesięcznie). Należy przypuszczać, że niewielki przychód nie zrekompensuje negatywnych skutków tworzenia barier w korzystaniu ze zbiorów biblioteki, będącej dla humanistów niezbędnym laboratorium badawczym. Studenci ocenianego kierunku mają ponadto dostęp do zasobów całej sieci bibliotek UAM oraz pozostałych bibliotek naukowych poznańskich i gnieźnieńskich. Korzystanie z tych ostatnich ułatwia z całą pewnością opracowany z myślą o studentach ocenianego kierunku „Informator o czasopiśmie gromadzonych w bibliotekach gnieźnieńskich”. Dzięki zaangażowaniu pracowników biblioteki odległość dzieląca IKE od Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu nie wpływa w znaczący sposób na dostępność księgozbioru poznańskiego. Osobiście wyjeżdżają oni po książki zamówione przez studentów, w efekcie czego zamówienia są realizowane tego samego dnia lub następnego. Należy zatem stwierdzić, że zakres tematyczny, aktualność i wielkość zbiorów bibliotecznych IKE umożliwiają studentom kierunku *komunikacja europejska* osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, stwarzają warunki do przygotowania studentów do prowadzenia badań na studiach I stopnia oraz podejmowanie przez nich badań na studiach II stopnia. ZO PKA zgadza się z postulatem studenckim wzbogacenia księgozbioru obcojęzycznego. Wymaga tego zarówno koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku kładąca nacisk na poznanie europejskich korzeni

współczesnej kultury, jak i duży udział wśród studentów osób z zagranicy, dla których literatura w języku polskim może okazać się mniej dostępna niż w językach kongresowych.

Biblioteka IKE stwarza dobre warunki do pracy wszystkim studentom i wykładowcom, w tym osobom z niepełnosprawnościami. Na parterze znajdują się stanowiska komputerowe do odtwarzania zbiorów audio-video oraz pracy własnej z wygodnym dostępem dla wózków inwalidzkich oraz miejsce do wspólnej nauki. Biblioteka prowadzi też depozyty zawierające materiały dydaktyczne przygotowane przez wykładowców z myślą o konkretnych grupach zajęciowych.

7.3.

Jednostka systematycznie monitoruje stan infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz funkcjonowanie biblioteki oraz całego systemu biblioteczno-informacyjnego. W procesie tym uczestniczą zarówno nauczyciele akademicki, jak i studenci. Ci ostatni wypowiadają się na temat infrastruktury podczas spotkań kół naukowych i samorządu studenckiego z dyrekcją IKE oraz za pomocą ankiety semestralnej, które pytania dotyczą oceny stanu i przydatności dostępnych studentom pomieszczeń i urządzeń oraz nowych potrzeb związanych z podejmowanymi przedsięwzięciami edukacyjnymi i naukowymi (np. projektami kół naukowych). Efektem tak prowadzonych konsultacji było przekazanie na stałe specjalnego pomieszczenia do dyspozycji samorządu studenckiego oraz kół naukowych czy umożliwienie studentom korzystania z hali sportowej poza godzinami zajęć z wychowania fizycznego. Realizację zgłaszanych postulatów w najbliższym czasie ułatwi program ogólnouniwersytecki „Uniwersytet Jutra” finansowany z funduszy unijnych w ramach POWER. Studenci mają także wpływ na kształtowanie zbiorów bibliotecznych – mogą zgłaszać własne propozycje zakupów, o których realizacji są systematycznie informowani.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka znajduje się w nowoczesnym kampusie, dysponuje dobrze wyposażonymi salami dydaktycznymi, które odpowiadają w zupełności potrzebom ocenianego kierunku. IKE zapewnia dostępność infrastruktury osobom z niepełnosprawnościami. Sąsiedztwo budynku dydaktycznego i domu studenta sprzyja podejmowaniu studiów przez studentów z innych regionów kraju i z zagranicy. Na pozytywną ocenę, nie mają wpływu drobne niedogodności związane z infrastrukturą w postaci nieostatecznego znakowania powierzchni szklanych, nie zawsze pełnego wyposażenia gabinetów nauczycieli akademickich w sprzęt komputerowy – czy

postulowany przez studentów – rozwój zasobów bibliotecznych o literaturę naukową w językach kongresowych.

Dobre praktyki

4. Przystosowanie infrastruktury do prowadzenia zajęć on-line z myślą o studentach z niepełnosprawnościami lub studentach przewlekłe chorych, umożliwiające im bezpośredni udział w zajęciach realizowanych z grupą studentów w siedzibie uczelni.
5. Przygotowanie „Informatora o czasopiśmie gromadzonych w bibliotekach gnieźnieńskich” – narzędzia w znaczący stopniu ułatwiającego studentom dostęp do zróżnicowanych zasobów bibliotecznych.

Zalecenia

1. Należy oznakować szklane pomieszczenia tak, by nie stanowiły zagrożenia dla osób niedowidzących.
2. Należy doposażyć gabinety nauczycieli akademickich tak, by sprzęt komputerowy odpowiadał potrzebom prowadzonej pracy naukowej i dydaktycznej.
3. Należy wzmocnić księgozbiór obcojęzyczny, niezbędny do realizacji przyjętej koncepcji kształcenia i ułatwiający studia osobom z zagranicy.
4. Warto rozważyć zasadność utrzymywanie opłaty abonamentowej za konto czytelnika.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia

- 8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągania efektów kształcenia
- 8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Studenci kierunku *komunikacja europejska* wskazują na szerokie wsparcie, jakie otrzymują od pracowników oraz władz Instytutu Kultury Europejskiej. Podkreślają bezpośredni kontakt oraz możliwość rozmowy w przypadku wątpliwości. Wszystkie zgłaszane uwagi są rozpatrywane na bieżąco. Wykładowcy prowadzą regularnie dyżury, podczas których studenci mogą skonsultować swoje oceny, prace okresowe oraz zainteresowania naukowe. Konkretnie godziny są podane na stronie internetowej, na tablicy informacyjnej przy dziekanacie oraz na tabliczkach przy salach dydaktycznych, w których konsultacje się odbywają. Władze Instytutu Kultury Europejskiej organizują dla studentów I roku spotkanie inauguracyjne, podczas którego

przekazują podstawowe, najważniejsze wiadomości. Ponadto, odbywają się spotkania roczne dla wszystkich studentów, na których omówione zostają m.in. wyniki ankiet studenckich, czy też sprawy bieżące związane z rozwojem instytutu. Wiadomości dotyczące toku studiów są również publikowane na stronie internetowej IKE, umieszczane na tablicy informacyjnej przy dziekanacie oraz wysyłane mailingiem. Źródłem niezbędnych informacji obejmujących omawianą literaturę, formy zaliczenia oraz wymagania egzaminacyjne jest sylabus. Jest on publikowany w elektronicznym systemie USOS oraz przedyskutowany na pierwszych zajęciach. Znajdują się w nim również zakładane efekty kształcenia, jednak jak przyznają studenci są one dla nich mało czytelne i niepomocne w procesie kształcenia.

Zapewniany zostaje również kontakt z otoczeniem społeczno-gospodarczym poprzez spotkania dodatkowe z pracodawcami tj. dyrektorem Muzeum Początków Państwa Polskiego, który podczas godzinnego wykładu opowiada o zarządzaniu instytucją kultury. Przedstawiciele tej grupy interesariuszy zewnętrznych zasilają również kadrę dydaktyczną, prowadząc regularne zajęcia ze studentami tj. dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury. Studenci podkreślają powyższe działania jako wartość dodaną ocenianego kierunku.

Instytut został bardzo dobrze wyposażony pod względem infrastrukturalnym. Kampus jako nowoczesny kompleks posiadający akademik oraz halę sportową dostępną dla studentów w dowolnych godzinach wspiera proces kształcenia i czyni go przyjaznym. Stosuje się niekonwencjonalne metody w przypadku braku możliwości bezpośredniego spotkania z prowadzącym np. ze względu na uczestnictwo w Programie Erasmus+. Przykładem takiej sytuacji są konsultacje jednego ze studentów z promotorem za pomocą Internetu, dzięki czemu uniknięto zaległości w przygotowywaniu pracy dyplomowej. Ponadto, niedogodności związane z zamiejscowym charakterem IKE są niwelowane. Studentom, którzy musieli udać się na kampus do Poznania np. w celu uczestnictwa w konferencji lub egzaminie językowym są zwracane koszty podróży. Także w przypadku konieczności zamówienia książek lub czasopism w bibliotece głównej UAM studenci mogą liczyć na wsparcie pracowników miejscowej biblioteki, którzy osobiście udają się do Poznania i dostarczają zarezerwowane pozycje.

Osoby z niepełnosprawnościami mają możliwość wskazania asystenta zatrudnianego przez uczelnię na umowę zlecenie, który pomaga mu w codziennych obowiązkach związanych bezpośrednio z tokiem studiów tj. sporządzanie notatek, wypożyczanie i przenoszenie książek, kontakt z wykładowcami. Na Uniwersytecie działa Biuro ds. Studentów z Niepełnosprawnościami, które regularnie prowadzi konsultacje oraz oferuje m.in.: stypendium specjalne dla osób z niepełnosprawnościami, wsparcie tłumacza języka migowego, zajęcia z praktycznej nauki języka polskiego dla studentów z problemami słuchu, zajęcia logopedyczne,

spotkania w Poradni Psychologicznej, transport na zajęcia dydaktyczne dla studentów z trudnościami w poruszaniu się. Szerokie wsparcie osób niepełnosprawnych przekłada się na chęć ich rozwoju. Szczególnie widoczne jest to w kołach naukowych IKE oraz Samorządzie Studentów, w którym aktywnie działa kilku studentów z różnymi dysfunkcjami.

Studenci są motywowani do osiągania coraz lepszych wyników poprzez m.in. informowanie o możliwości otrzymania stypendium naukowego, zachęcanie do publikowania artykułów naukowych, czy też wygłaszania referatów np. podczas „Piątkowych spotkań z humanistyką”. Są to otwarte, codwutygodniowe wykłady połączone z dyskusją, w ramach których pracownicy, doktoranci i studenci IKE oraz zapraszani goście z zewnątrz przedstawiają wyniki własnej pracy naukowej. Studenci mogą również liczyć na pomoc wykładowców w rozwoju naukowym poprzez opiekę nad badaniami i inicjatywami tj. Gnieźnieńskie Konwersatorium Historyczne. Jest to wspólna inicjatywa Instytutu Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie oraz Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie, realizowana od października 2015 r. Jej celem jest popularyzowanie historii lokalnej i regionalnej. Formuła konwersatoriów daje przestrzeń do szerokiej dyskusji, w której biorą udział uczestnicy wydarzenia: studenci, pracownicy IKE, mieszkańcy miasta. Jej moderatorami są zaproszeni goście, eksperci w danej problematyce. Studenci ocenianego kierunku są również wspierani w realizacji inicjatyw o charakterze kulturalnym, społecznym, czy sportowym tj. zbiórki charytatywne, juwenalia, festiwale kultury ukraińskiej, wyjazdy integracyjne.

8.2.

Władze Instytutu Kultury Europejskiej są otwarte na wnioski studentów, uwzględniając prośby o udostępnienie osobnego pomieszczenia dla Samorządu Studentów oraz kół naukowych, czy też możliwość korzystania z hali sportowej poza godzinami zajęć z wychowania fizycznego. Uwagi zostają rozpatrzone na bieżąco, a studenci otrzymują informację zwrotną. Podobnie przebiega to w przypadku trudności związanych np. z konkretnymi przedmiotami, zgłaszanych w ankietach. Studenci są wówczas zawiadamiani o podjętych działaniach.

W Instytucie bada się opinię studentów na temat dodatkowych obszarów tj. praktyki. Pełnomocnik ds. praktyk zawodowych przeprowadza ankietę w celu zdiagnozowania nieprawidłowości w czasie trwania praktyki oraz rezygnacji ze współpracy z nieodpowiednimi jednostkami. Studenci dzięki temu mają poczucie, że są słuchani, a ich poglądy mają realny wpływ na rozwój i dalsze działania podejmowane przez IKE. Ponadto, regularnie odbywają się spotkania Pełnomocnika Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych ze studentami, podczas których

można nie tylko uzyskać podstawowe informacje związane ze wsparciem dla studentów niepełnosprawnych, ale również zgłosić własne propozycje na inicjatyw, czy nowe rozwiązania.

Władze oraz wykładowcy Instytutu doskonalą system wsparcia studentów poprzez poszukiwanie nowych sposobów na ich motywowanie. Do takich działań należy zaliczyć pomoc w organizacji inicjatyw oraz rozwijaniu dotychczasowych np. integracyjnych rajdów rowerowych, w których udział biorą wspólnie studenci zdrowi, nieposiadający dysfunkcji oraz niepełnosprawni, Festiwal poświęcony zagadnieniu postaci Wiedźmina w kulturze słowiańskiej. Promowane są również najlepsze prace etapowe i dyplomowe poprzez wysyłanie ich na konkursy lub publikację.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Studenci kierunku *komunikacja europejska* prowadzonego w Instytucie Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie otrzymują kompleksowe wsparcie ze strony władz jednostki, pracowników naukowo-dydaktycznych oraz administracyjnych. Szereg działań podejmowanych w IKE motywuje studentów do rozwoju własnych zainteresowań oraz przekuwania ich w realne inicjatywy czy też badania. Bezpośredni kontakt na linii wykładowca – student ułatwia budowanie relacji korzystnych w toku studiów. Także studenci z niepełnosprawnościami są silnie wspierani poprzez rozwiązania infrastrukturalne, przeprowadzane konsultacje, a także możliwość wskazania asystenta wspomagającego proces kształcenia. System wsparcia i motywacji jest rozwijany poprzez badanie opinii studentów w ankietach podczas spotkań oraz rozmów. W studentach buduje to silne przekonanie o przynależności do społeczności akademickiej oraz chęć włączenia się w jej doskonalenie. W sumie podejmowane w jednostce działania w zakresie wsparcia studentów pozwalają na sformułowanie oceny „w pełni”.

Dobre praktyki

1. Organizacja konsultacji z opiekunami prac dyplomowych za pomocą Internetu w sytuacji braku możliwości uczestnictwa w spotkaniu bezpośrednim.
2. Możliwość wskazania dla osoby niepełnosprawnej asystenta wspomagającego proces kształcenia, zatrudnianego przez uczelnię na umowę zlecenie.

Zalecenia

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
Nie dotyczy	

Załączniki:

Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

1. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, z późn. zm.) w związku z art. 225 ust. 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 166);
2. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 64).
4. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2016 r. w sprawie ogólnych kryteriów oceny programowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1529);
5. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów (Dz. U. z 2016 r. poz. 1596);
6. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 6-8 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1594);
7. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych (Dz. U. Nr 179, poz. 1065);
8. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520);
9. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 10 lutego 2017 r. w sprawie tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów, warunków wydawania oraz niezbędnych elementów dyplomów ukończenia studiów i świadectw ukończenia studiów podyplomowych oraz wzoru suplementu do dyplomu (Dz. U. z 2017 poz. 279);
10. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 16 września 2016 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. z 2016 poz. 1554);
11. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2014 r. w sprawie warunków, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminu studiów w uczelniach (Dz. U. z 2014 r. poz. 1302);
12. Statut Polskiej Komisji Akredytacyjnej przyjęty uchwałą Nr 3/2016 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 29 listopada 2016 r. w sprawie statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej;
13. Uchwała Nr 2/2017 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 12 stycznia 2017 r. w sprawie zasad przeprowadzania wizytacji przy dokonywaniu oceny programowej, z późn. zm.

